

SLOVENSKI PRIJATEL.

Izhaja enkrat
v mesecu.

Za cerkev, šolo in dom.

Velja na leto
4 fl. po pošti.

Št. 1.

15. januarja 1861.

X. tečaj.

Pridiga za svečnico.

(Mertvaška sveča; gov. J. Šk. v Č.)

„Zdaj spustiš svojega hlapca, Gospod! po svoji besedi v miru; ker so vidile moje oči tvoje zveličanje, katero si pripravil pred obličjem vseh narodov, luč v razsvetljenje nevernikom in v čast Izraelu svojemu ljudstvu!“ Luk. 2, 29 —32.

V v o d.

Današnji praznik se imenuje „praznik Marijnega očišče-
vanja“, in nam kakor v lepem ogledalu Marijno neizrečeno
pokornost in ponižnost kaže. Le pogledite jo vso nedolžno in
čisto devico! Dasiravno ji ni bilo treba čistiti se, ker ona
ni kakor druge matere v grehu spočela in rodila, se vendar
vsa ponižna podverže judovski postavi. Na svojih deviških
rokah nosi Jezusa studenec vse čistosti in svetosti. Ker je
bila uboga, tudi dar ubogih prinese, dve gerlici ali dva mlada
goloba in se ne sramuje svojega ubožtva tudi svetu odkriti.
Marija je bila uboga in ni mogla jagnjeta darovati; pa pri
vsem svojem ubožtvu je bila vendar naj bogatejša, saj je der-
žala v rokah nebeško jagnje, ki odjemlje greha svetá. Simeon,
bogaboječi in pravični starec Simeon, pride zdaj od sv. Duha
peljan, v tempelj božji. Vgleda svojega odrešenika in solze
hvaležnosti se mu po zastaranih licih uderó. Ja pač srečen si
bil, sveti in pravični mož Simeon! deržal si na svojih rokah
Tistega, po katerem so stari očaki in preroki 4000 let zastonj
zdihovali! poljubil si naj svitlejši biser iz duhovne posode!
Vcakal si naj večje veselje, Jezusa, luč celega svetá zdaj
pred seboj vidiš; toraj se tudi ne čudim tvojim hvaležnim
solzam; ne čudim se, da se tvoja duša v hvaležni molitvi pred
nebeški tron povzdiguje in Boga prosi, naj bi jo k sebi vzel,
rekoč: „Zdaj spustiš svojega hlapca, Gospod! po svoji besedi

v miru; ker so vidile moje oči tvoje zveličanje, katero si pripravil pred obličjem vseh národov, luč v razsvetljenje nevernikom, in v čast Izraelu svojemu ljudstvu!“ Današni praznik se pa tudi „svečnica“ imenuje, ker se ta dan pred sv. mašo voščene svece blagoslovljajo.

Voščenih sveč se pa sv. katoliška cerkev poslužuje v raznih priložnostih. Goreca sveča se podá otroku, ko ga botri k sv. kerstu prinesejo. Voščene svece se prižgejo na oltarju, kedar se Jezus, luč celega sveta, pri sv. maši nebeskemu Očetu daruje za žive in mrtve. Gorečo sveco ti bodo tudi v roke podali, ko se boš enkrat s smertjo vojskoval. Ja, ljubi moji brati in sestre! Slednja ura bo udarila za vsakega, za mené in za vas vse; in ako nas smert ne prenagli, nam bodo za slovó še gorečo sveco v naše merzle roke pritisnili in naše vojske na svetu bo konec! Toraj ljubeznjivi! dovolite mi, da druge svece danes v nemar pustim in le mrtvaško sveco v misel vzamem. Prijel bom v roko svojo mrtvaško sveco, podal jo bom pa tudi slehernemu izmed vas in povedal vam bom, kaj umirajočemu pri mrtvaški sveci pred oči stopi. Njemu stopi pred oči:

1. Njegovo pretečeno,
2. njegovo sedajno, in
3. njegovo prihodnje življenje.

O Marija! prestraši nas že mrtvaška sveča, če jo le v misel vzamemo. Kaj bomo zaceli, ce nam ti na strani stala ne boš? Pa v tebe pribežališce vmirajocih zaupamo, da nas tudi tedaj zapustila ne boš; glej! saj te tudi vsi danes z angelom pozdravljamo: „Ave Marija!“ Češčena si Marija!

Razlaga.

1. Rekel sem, da vmirajočemu pred oči stopi njegovo pretečeno življenje in to vam hocem dokazati iz sv. pisma: Ko je krivčni kralj Antioh na smertni postelji ležal, je jel milo zdihovati, rekoc: „Zdaj ko mi že mrtvaški put na celu stoji, zdaj se spominjam velike krivice, katero sem v Jeruzalemu storil, da sem vse sreberne in zlate posode poropal in razposlal svoje vojsake, da brez vzroka judovsko ljudstvo pomoré“ (I. Mak. 6.). In v skrynem razodenju sv. Janeza (22,

5.) se bere: „Gospod, njih Bog jih bo razsvetljeval, da se vsega spomnijo“. Ja kristjani! pri mertvaški sveči bomo v gledali grehe, ki so bili tako dolgo skriti pred našimi očmi. Spoznali bomo pa tudi, kako veliki da so; spoznali bomo, koliko dobrih del smo zamudili; koliko ur, dnevov, mescev in let, ktere nam je Gospod v naše zveličanje dal, smo po nemarnem potratili. Vse to in še več bo umirajoči pri svoji mertvaški sveči vidil. Mislite si, ljubeznjivi! mladenca, ki je bil močen in korenjak, da mu ga ni bilo para; zdaj pa na smertni postelji leži ves bled in tako oslavljen, da ne bi mogel iz postelje zbežati, če bi se tudi od njegove mertvaške sveče cela postelja vnela. Umirajoči je bil v svojem življenju vedno dobre volje. Po cele noci je v kerčmah godce poslušal, pa v cerkvi še pol ure ni mogel preterpeti, da bi božjo besedo poslušal. Koliko kletve je storil, koliko nedolžnosti zapeljal, koliko ljudi pohujšal. V kratkem: grehov ima nad seboj, kot listja in trave. Zdaj na smertni postelji leži, milo zdihuje, v gerlu mu godejo smertni godci, in oh! sveča v njegovih merzlih rokah, pri kateri s strahom in trepetom gleda v svoje preteceno življenje! — Tamkej leži na smertni postelji nespametna ženska, mertvaška sveča ji berli v merzlih rokah. Bila je nekđaj mlada in veliko je deržala na svojo lepoto. Ni vedla, kako bi se že nosila in več ko desetkrat se je zasukala pred ogledalom, preden je šla v cerkev. Pa dajte ji tudi zdaj tisto ogledalo z mertvaško svečo v roke, dajte ji ga, da se pogleda! O strah in groza! mertvaško blede lica — oči globoko uderte, stermeče — višnjeve usta! — Za raj so jo zlo pete serbele — storila je grešno znanje — od skušnjavca premagana je postala nepoštena mati; in zdaj je čisto sama. Njene oči stermé v mertvaško svečo. Vidi toliko storjenih grehov, toliko nevrednih spoved in sv. obhajil, — oh to jo grize, to jo peče. Svoje mertvaške oči oberne v svoje otroke, pa spomni se pregovora: Jabelko ne pade delec od drevesa; in nov ojster meč ji serce prebada! — Spet tamkej leži krivični bogatin in pri berleči sveci stermí v pretečene leta. Vidi na svojem blagu toliko solz zatiranih sirot, in oh! veselje do kupov dnarja in žita je zginilo že iz nje-

govega serca. Vse to mu le še večo žalost dela. — In tu spet zdihuje pijanec in žalostno stermí v svojo mertvaško sveco. On vidi, kako krivico je zapravil premoženje svojih otrok in žene, in težka mu postane mertvaška sveca, ker zapuščenim revam ne zapusti drugega razun beraške palice in slabega izgleda! — Pa kaj bi našteval še vec žalostnih izgledov! saj iz tega že lahko spoznate, koliko žalostnega umirajoci grešnik pri mertvaški sveci vidi. O mertvaška sveca! pri tvoji berleci luci bomo vidili, kako hitro je vse posvetno zginilo kakor zgine senca pred rumenim solncom! Kdo nas bo tolažil tisto uro? kdo se bo naše duše usmili? In sv. Hironim nam to odgovori: „Marija je, ki hoce umirajocim v pomoc priteci“. Ja ljubeznjivi! naj boljša bramba pri naši mertvaški sveci, kakor sv. Bonaventura govori, je Marijno sladko imé, ona je pribežališce naše. Ni se jim treba smerti bati, ki Marijne lepe izgledé posnemajo in se nji priporocajo, saj ona ljubi te, ki njo ljubijo.

2. Stopi umirajočemu pred oči pa tudi njegovo sedajno življenje. Pri mertvaški sveci vidi on, kako prazne in necimurne so bile posvetne reči, na ktere je on svoje serce toliko natvezoval. On vidi, kako hitro je zginil čas, vidi, kako ga zapustijo vsi ljudje. Ko je rimski cesar Septim Sever na smertni postelji ležal, je rekel: „Vse sem bil, vsega sem imel, cesar je oko pozelelo in serce hotlo, pa vse je necimerno, vse je nič“. Tako, ljubeznjivi! še marsikteri pri mertvaški sveci zdihuje in govori: Vžival sem pred svetom čast, bil sem imeniten in bogat na svétu, pa kaj mi zdaj vse to pomaga? O zakaj nisem bolj Bogu služil in za zveličanje svoje neumerjoče duše skerbel?! Tako jih zdihuje veliko, ako jim že smert na vrata terka, pa oh! že je pretekél čas in umirajoči za dolgi pot v večnost še ni pripravljen. Zdaj umirajočega vse zapustí! Tisti, ki so se mu nekđaj sladkali, zbežé od njega. Zapustil bo kmalo, kmalo tudi svoje ljube otročice, popustil bo prijatle in znance, zapustil bo celi svét! Ne pade mu več na misel, da bi želel posvetne časti ali prevzetnega oblacila. Ni mu v mislih raj in pregrešno veselje, ker vse to se je v žalost spremenilo. Ni več gospodár svojih

kupov dnarjev in blaga, po tih se že druge roke stegajo: „O da bi ga tedaj, govori sv. Gregor, ne zapustili tudi angeli in svetniki božji in Marija, usmiljena mati!“ O tega pa Marija ne bo storila. Kedar bi tudi morali že reči: Oče, mati in vsi so me zapustili, nas vendar Marija, naša mati zapustila. ne bo, če se bomo njenemu mogočnemu varstvu vedno priporočali in jo z lepim, pobožnim življenjem častili; saj jo tudi že sv. Efreml nagovarja, rekoč: „Ti, o Marija! si upanje tih, ki bi scer obupali, pa po tebi smo s Kristusom, tvojim Sinom spravljeni. Ti si grešnikov in zapuščenih edina srednica in pomočnica!“

3. Pa umirajočemu pred oči stopi tudi njegovo prihodnje življenje. Kdo se bo torej čudil, da se tudi umirajoči mertvaške sveče ustraši, kakor se je smerti ustrašil tudi kralj Antioh, ki je na smertni postelji zdihoval rekoč: „Spanje je zginilo izpred mojih oči, serčnost je prešla, upadlo je od žalosti tudi moje serce, ko v večnost zdaj pogledujem“. (I. Mak. 6.) Kaj bo pa vendar umirajočemu mertvaška sveča pokazala? Pokazala mu bo merzli grob za njegovo truplo; stol pravičnega Sodnika za njegovo dušo, pokazala mu bo pa tudi pot ali v večno pogubljenje ali v večno veselje. „Pri tej luči, pravi sv. pismo, se mu oči odpró“, ker natanjko vidi zdaj, da njegovo truplo čaka že odpertí grob, strohnenje, truma lačnih červov! Pa kaj truplo, ljubi moji! kaj truplo? to bo strohnelo, dokler se na božjo povelje spet oživi; pa duši bo mertvaška sveča pokazala pot pred pravičnega sodnika, pred katerim se bomo zbrali enkrat mi vsi, da bomo odgovor dajali od celega življenja, od toliko ur, dnevov, tednov, mescev in let, od toliko grešnih misel, besed in djanj, od toliko lastnih in ptujih grehov. Kdo tukaj bi ne stermel in zdihoval z kraljevim prerokom Davidom rekoč: „Ne hodi v sodbo s svojim hlapcom, o Gospod! ker pred Teboj ne bo nobeden živ človek pravičen ostal“! (Ps. 142, 2.) Kdo ne bi tukaj tudi Marije, mogočne pomočnice v smertni uri v pomoč klical, rekoč: „Sveta Marija! pridi mi v pomoč, da srečno premagam! pridi mi v pomoč, da me pekel ne požre! pomagaj mi nebesa zadobiti! saj ako si ti z nami,

govori sv. Rihard, kdo bo zoper nas? Če se ti z nami vojskuješ, se nam pekla ni bati“.

S k l e p.

Pretečenega leta je bilo. Ravno smo obhajali praznik vseh svetnikov. Zvečer po dokončanem sv. roženkrancu sem z vami vred po našem britofu hodil in migljajoče lučice pregledoval, ktere je hvaležna roka na grobih svojih rajnih prižgala. Precej merzel veterc je pihljaj, in kakor bi bil rajnim nevošljiv, da so njih grobi tako razsvitljeni, je tu in tam marsiktero lučico vgasnil. Mislil sem sam pri sebi: „Glej, kakor hitro vgasne marsiktera lučica precej, ko začne berleti; ravno tako vgasne tudi marsikteremu človeku življenja luč, kakor hitro začne dihati“. Lučica za lučico je pozneji na britofu ugasnila, in preden je pripeljala zlata zora beli dan, so zginile že mile lučice vse in britof je bil spet v gosto temo zavit, kakor poprej. Tako, ljubi moji bratje in sestre! bomo tudi mi vsi eden za drugim ugasnili. Podali nam bodo v roko mertvaško svečo in pri njeni luči bomo gledali svoje pretečeno, sedajno in prihodnje življenje. Oh! ali bomo pa tudi tako srečni, da bomo z bogaboječim starčkom Simeonom reči zamogli: „Zdaj pusti, o Gospod! svoje hlapce in dekle y miru zaspati, da se enkrat spet veseli v nebesih prebudé!“

Ja, o Marija! v rokah bomo držali na smertni postelji mertvaško svečo in stopili bomo pred pravičnega sodnika; kdo nam bo v tistem strašnem trenutku pomagal, če ne ti, o tolažba in pribežališče vseh umirajočih? Kri tvojega božjega Sina in usmiljeno tvoje serce nam sladko upanje daje, da nas nebeški Oče zavergel ne bo. O tolažnica vseh žalostnih! posebno ob smertni uri se nam skaži mogočno in usmiljeno mater! Zdaj mi tebi svoje duše za tajisto uro priporočimo; ne zapusti nas, o Marija! Amen.

Pridiga za 2. predpepelnično nedeljo.

(Od dvojnega sadú keršč. pridig; gov. M. T.)

„Sejavec je šel sejati svoje seme“. (Luk. 8, 4.)

363
70

V v o d.

Božja beseda ostane zmiraj ravno tista, naj jo že Kristus, ali apostelj, škof ali mašnik oznanuje. Njeni sad pa je vendar mnogoteri po razlicnosti poslušavcov. To resnico je hotel Jezus v današnjem evangelji dopovedati s priliko od semena, ki ga je sejavec vsejal na različno zemljo. — Sama na sebi ima beseda božja čudovitno moč. Ona je bila luč v razsvitljenje tame neverstva in pogin malikovavstva. Ona je zaperla ajdovske tempeljne in poderla šole neznabožnih modrijanov, da so na njih razvalinah zrastle hiše božje in se vzdignile shodnice Kristusove. Ona je na obé strani brušen meč, ki meso in duha predere, in človeka ne le od vsega vnanjega, temuč celo od vseh mu ljubih, da, od samega sebe loči. Božja beseda je strel, ki udarja v visoke cedre in ponižuje do tal velikane svetá; je ogenj z nebes, ki je otajal zmerzlino serc, požgal žljindro greha in prenovil obličje zemlje. Ona je podala v roko pokorivno šibo puščavnikom, je posvetila krone vladarjem sveta, in grešnikom izžmela solzé zadostivnega žalovanja.

Ravno tako je pa božja beseda po človekovem zadolženji mnogim v spodtiklje, in se nad njo pohujšujejo. Ona je pikanje in zateranje krivovercov in cilj njih zasramovanja; ona je prisiljena mati terdovratnosti, je ternjeva krona, pod katero kervavi mehkužnost — je negoljufivo znamnje pogubljenja. Tako je toraj nekterim to zdravilo življenja strupena, smertna pijača, tako ta nebeška gred omotična in vertoglavna pot proti peklu. Tako se je godilo z božjo besedo ob času Kristusovem pri Farizejih in Saducejih, in ravno tako je ž njo dan danes, ko napuh in nejevera, mehkužnost in svojeglavnost, kakor velike splaví po keršanskem svétu mogočno gospodarijo. Nekterim je oznanovanje božje besede v življenje, drugim v smert in obsojenje; ali z drugimi besedami: Vsaka

naših pridig dela na dvojno stran „da namreč stori pobožniši, ali pa še terdovratniši“. Od tega dvojnega, si ravno nasprotnega navtisa besede božje vam bom s pomočjo svetega Duha kaj več govoril, in vi me pazljivo poslušajte, da tudi moje besede ne bodo brez sadu ostale.

Razlaga.

1. Beseda Gospodova je sladek studenec žive vode, ktere vžitek tako nezmerno napojí, da duša nobene žeje po drugi vodi več ne občuti. „Kdor pije od vode, je rekel Kristus Samarijanki, ki mu jo bom jaz dal, ga vekomaj ne bo žejalo; voda, ki mu jo bom jez dal, mu bo studenec, ki se izteka v večno življenje“. — To je beseda večne Resnice, ki tega, ki jo z vernim sercom in ponižnega duha sprejme, v notranjem vsega prenovi, pobožnega v njegovih sklepih krepča in v gorečnosti vnema; grešnika pa pretresa in zboljšuje.

K poslušanju božje besede je tedaj pred vsem drugim treba ponižnosti in vere polnega serca, zakaj pridiga tudi takrat boljša in k dobremu napeljuje, če prav pridigar sam od pravega božjega duha ni presunjen in od gorečnosti svetih resnic pregret. To vidimo nad prerokom Jonom. Prejel je povelje od Boga, naj gre v ostudne nesramnosti in pregrehe pogreznjenim Ninivljanom pokoro oznanovat, da ubežé Gospodovi jezi. Znano nam je pa, kako nerad je prerok to povelje božje prevzel, ker je hotel celo čez morje uiti; vemo, da je le po sili ljudstvu pridigoval, in da ste ga nevošljivost in jeza sprehajale, ko je Gospod zavoljo pokore prebivavcom zažugano šibo prizanesel. Ali pri vsem tem, dasi Jona ni imel pravega namena, je vendar le velik navtiš imelo njegovo govorjenje. Komaj pride v mesto in kliče: „Še 40 dni, in Niniv ne bo več!“ že vse k njemu leti, in prestrašeni na njegovo besedo se oblečejo v spokorne oblačila, in z ostrim postom tolažijo razžaljenega Boga. Še kralj, ko je bila do njega prišla ta beseda, sleče svoj lišp škerlatnih oblačil, se zavije v rasovnik in vsede v pepel, ter po vsem kraljestvu velí, da naj zapustí slehern svoje hudobne pota in vpije k Gospodu, da prizanese. — Toliko moč je po tem takem imela božja beseda pri ljudstvu, ki še pravega Boga niso spoznali, in ki jim je

bil prerok le s silo in z nejevoljo oznanoval. Kakošno moč bi imela še le pri nas imeti, ki nismo Ninivljanje, ampak kristjani, in ki nimamo prisiljenih Jonatov, ampak od Kristusa pooblašcene in posvečene oznanovavce, ki to težavno butaro prostovoljno sprejmejo, in jo od gnade sv. Duha podperti nosijo!

Ravno na to, kako da božja beseda nektere dela pobožne, meri govorjenje Kristusovo, ko pravi učencem: „Besede, ktere sem vam govoril, so duh in življenje“. To resnico vidimo nad njim, naj je že pri 12 letih učil v tempeljnu, ko so se njegovi razumnosti vsi čudili, ali se s svojimi učenci, ki so vse zapustili in z veseljem za njim šli, prijazno pogovarjal; ali naj je poznejši pridigoval v tempeljnu, pod milim nebom, na suhem ali na morji; — povsod so bile Njegove besede polne moči, ki so njegovim poslušavcom njih žejo po naukih precudno gasile. In če se ozremo na spremenjenje, ki so ga Njegovi nauki napravili ne le po posameznih družinah, temuč po vsem širokem keršanskem svetu, vidimo, da se je napuh umaknil ponižnosti, poživinjenost kerščanski čistosti, maščevanje prizanesljivosti, da, tama se je umaknila zlatemu solncu, smert zbežala pred večnim življenjem.

Ker je pa tudi svojim apostelnom velel, naj gredó po vsem svetu in oznanujejo Njegovo evangelje sleherni stvarí, je gotovo njih besede z ravno toliko močjo navdal, kakoršno so imele Njegove pridige. To vidimo precej z začetka; zakaj komu se to kaj malega zdi, da se je že na prvo pridigo Petrovo okoli tri tavižent Judov in ajdov spreoburnilo, in se po sv. kerstu v naročje kerščanske cerkve podalo? Je to kaj majhnega, da je sv. Pavel pri toliko ocoverah od vseh strani pa v tako malo času z močjo božje besede toliko kerščanskih občin v Azii, na Gerškem, v Rimu in na morskih otokih ustanovil, od kterih sam pravi, da so njegova čast, njegovo veselje in njegova krona, ker jih je rodil po evangelji Kristusovem? — Ali kdo bi soštel vse čudeže, ki jih je božja beseda od začetka do zdaj v človeških sercih storila? Po vsi pravici se ona primerja Mojzesovi čudapolni palici, z ognjenim oblačnim stebrom, ki je peljal Izraelove otroke iz Egiptovske tame; primerja z Jakobovo palico, s ktero je šel prazen samoč čez Jordan, nazaj pa se vernil z dvema bogatima čedama;

primerja z Jakobovo gredjo, po kateri ne samo angeli, temuč tudi ljudje gori in doli hodijo, da se svojemu Bogu približujejo. O kako resnično je, kar je sv. Avguštin sam nad sebo skusil, da so ga namreč pridige sv. Ambrozija k spoznanju njegovih zmot pripeljale, od cesar potem sam piše, da Bog včasih zavoljo enega samega človeka pridigarja od njegovega namena na stran zaverne, in neka viša moč nad njim njegovo besedo vodi, da mu, kakor sulica, do serca predero, kar se je bilo tudi njemu enkrat primerilo, in je s tim nekega krivoverca k pravi veri spreobernal.

Pa kaj se bom sklicoval na skušnje drugih in se opeal na zgodbe minulih časov? Saj me lastna skušnja uči, da, akoravno sploh seme božje besede pri naših poslušavcih med ternje, na pota in na skale leti, vendar še marsiktero zerno na vlažno in rahlo zemljo pade, in mnogoter sad ginjenja in poboljšanja obrodi. To bo terdil z meno vsak duhoven, ki ni le pridigar, ampak tudi spovednik. Ravno v spovednici se prepriča, da ima božja beseda še zmiraj svojo čudovitno moč pri teh, ki jo iz pravega namena poslušajo; in taki redki primerljeji že storé, da se pozabi ves trud, vse težave, vsa žalost, ki jih pri stoterih drugih občutuje, ktere vidi vkljub vsemu njegovemu prizadetju naproti iti svojemu pogubljenju. Od takih s sv. Pavlom reči zamore: „Vi ste moje veselje, moja čast in moja krona“ — vi veselje angelov in svetnikov. Da, že s tim, da le eno dušo otme pred peklom in jo pridobi za nebesa, je celo večleten pot pridigarja obilno poplačan. Ako bi pač vsi s toliko pobožnostjo in častjo božjo besedo poslušali, kakor Rimski cesar Konstantin Veliki, ki se iz spoštovanja do nje, kolikorkrat je bil pričujoč, nikdar ni vsedel! — ali jo poslušali po zgledu svete Franciške, ki je vselej obilno solz pri njej prelila; ali po zgledu sv. Katarine Sienske, ki je še celo stopinje pridigarjeve poljubovala; gotovo bi toliko naših pridig k lepemu sadu dozorelo, zares se obličje zemlje po njih gromoviti moči prenovilo, in se angelom pripravila vesela žetev za sodnji dan! —

2. Ali, ker ni pri poslušavcih ne pravega namena, ne gorečnosti, ne pobožnosti, ne spoštovanja do božje besede, zato vidimo skoraj pri vseh ravno nasprotni navtis svojega govorjenja, da jih namreč poslušanje božje besede v hudobijah le še terdovratniše stori.

„Moja beseda, pravi Gospod, se ne bo prazna povernila“. In res se poverne, kakor ternek z vjeto ribo, ali pa kakor kervav meč, ki ga je Bog grešniku v serce zasadil. Kakor ogenj omeči, ali pa še sterdi, razbela ali požge, tako je z božjo besedo, ki serce človekovo ali omeči, ali uterdi; ga ali za čednost uname, ali pa še zadnjo iskro vere v njem pogasi; z malo besedami: kogar božja beseda ne stori boljšega, ta ne more ostati, kar je, ampak postane po vsaki pridigi prederzniši in hudobniši. Da se od tega prepričamo, pogledjmo na čase pred vesoljnim potopom! Ali ni ocaj Noe celih sto let in še več, ko je barko delal, človeškemu zarodu pridigoval in jim oznanoval maščevanje božje? Ali jim ni, ko so že vode rastle, z barke, kakor s prižnice doli, njih pogubljenja pravil? Pa kaj je vse to zaleglo? Sv. pismo pravi: „Do zadnjega dne, ko je že Noe šel v barko, so ostali prešerni in neprestrašeni na svojih potih; vse dni so obhajali ženitnine, in zmiraj bolj jedli in pili, kolikor krajši je bil čas. Prihajali so terdovratniši od dne do dne, dokler je prišel potop, in jih vse pokončal“. — To je bil navtis Noetovega svarjenja toliko let.

Do Faraona, Egiptovskega kralja, je Bog poslal ob enem dva pridigarja, Mojzesa, da je čudeže delal, in Arona, da je besedo govoril. Neboječa tirjata v Gospodovem imenu, da naj spusti Judovsko ljudstvo iz sužnosti. Pa ta pridiga, ki jo poslednjič angelj Gospodov s kervavim moriščem vseh prerojenih sinov po Egiptu konča, kaj je izdala? Kolikor bujše je bil ves Egipt stiskan, toliko terdovratniše je bilo serce kraljevo. „Beseda Gospodova, pravijo pisma, je serce Faraonovo uterdovratila“. — Tako je bilo pri Jeroboamu, ki je na svarjenje prerokovo, naj od svojih hudobij odstopi, roko po njem stegnil, da bi ga bil umoril. — Ravno to nam spričuje prigodba s kraljem Ahabom. Resnica, ki mu jo je prerok Miheja oznanoval, ga je tako terdovratnega storila, da ga še poslu-

šati ni več hotel. In ko se je imel s Sirci vojskovati, pa mu Gospodov prerok nesrečo oznanuje, ga velj v ječo zapreti, ter ob vodi in suhem kruhu se postiti. Tako je bil v vojski premagan in vjetemu so oči izruvali, in ga slepega v Babilon peljali, kjer je žalostno poginil. — Ravno tako nam je Herod svariven zgled terdovratnosti do božje besede. Dokler je sv. Janez Kerstnik prostemu ljudstvu in vojščakom ostro pridigoval, ga je rad poslušal in ga še k sebi na svoj dvor vzel. Ko je pa tudi njemu pregreho očital, da ne sme imeti žene svojega brata, se je njegova prijaznost v sovraštvo spreobrnila in pridiga ga je od prešestva še k umoru prerokovemu pripeljala. — In, oh! koliko je Herodov v zdajnih časih, ki pridigarje radi poslušajo, dokler jih s stvarmi kratkočasijo, na katerih ni nič ležeče, ali dokler napake in pregrehe bližnjega grajajo; ko pa tudi njihove na versto pridejo, je pridigar v zameri. Na mesto hvaležnosti se mu z zabavljanjem povračuje, kar je milo spričevanje zdajnih terdovratnih kristjanov, in žalosten dokaz resnice, da je božja beseda takim v pohujšanje in v spodtikljeje, ker po njej od nedelje do nedelje v kljubanje svojim duhovnim pastirjem, nar bolj pa v kljubanje samim sebi, hudobniši in terdovratniši prihajajo. Ali ravno veliko število toliko nedelj in sv. praznikov, ko se božja beseda oznanuje, toliko priložnost, zdaj pri spovedi, zdaj doma od starišev, ali z branjem lepih bukev podučeni biti, bo enkrat zoper take vpilo z besedami Kristusovimi: „Ko bi prišel ne bil in jim ne govoril, bi greha ne imeli; zdaj pa nimajo nič izgovora za svoje grehe“. Zato pomnite, kar sv. Križostom pravi: „Kolikor večkrat pridige poslušáš, pa se ne poboljšáš, toliko večje maščevanje boš naše navlekel“. Da, res bo sodnji dan mestoma Tiru in Sidonu ložej, kakor Koracajnu, Betzajdi in Jeruzalemu; ložej po nezadolženji v pregrehah tavajočim nevernikom, kakor po lastnem zadolženji v hudobije zakopanim kristjanom. To nam dokazuje med drugimi nek Mohamedan, ki je na Laškem v mestu Florenci, pridigo poslušal, in se ves čas, kar je terpela, britko jokal. Ko ga vprašajo, zakaj da joka, reče odkritoserčno: „Objokujem nesrečo svojih bratov po veri, in nehvaležno mlačnost kristjanov; zakaj če bi bil kdo v Damasku, ki nad sto tavžent

Turških prebivavcov šteje, to pridigo imel, bi se jih bilo gotovo pri tej prici več tavžent spreobernilo“.

S k l e p.

Ne bodimo toraj, ljubi moji! samo poslušavci, ampak veliko več spolnovavci božje besede, sicer smo enaki komu, ki se v zerkalu ogleduje, ko pa spred njega pride, spet pozabi, kakošen je. „Letá, pravi Kristus, ki moje zapovedi ima in jih obrani, ta je, ki me ljubi“. Nikarmo si nakladati tolikega odgovora na svojo vest, ker „tisti hlapec, ki voljo Gospodovo vé, pa je ne spolnuje, bo, po besedah vecne Resnice, hujše tepen; in beseda, ki sem vam jo govoril, vas bo sodila sodnji dan“. Amen.

Nedelja kvinkvagesima.

(Danes se po vseh škofijah oznanuje pastirski list zastran postnih dni celega leta; zatoraj ni časa za pridigo. Vendar podamo kratko osnovo za pridigo, komur bi se zljubilo.)

(Naj nevarnejša dušna slepota.)

„Učenci tega niso razumeli, in ta beseda jim je bila skrita, in niso razumeli, kar je bilo rečeno“.

V v o d.

Slep je bil berač, ki je sedel poleg pota . . . slepi so bili ljudje, ki so slepca svarili, naj molci, kajti dobrega Jezusa poznali niso; — slepi so bili učenci, ki Jezusovih besed razumeli niso; — veliko slepih je tudi med nami, in od naj nevarnejše slepote govorim danes tudi jaz!

R a z l a g a.

Naj nevarnejša slepota je ta:

1. ko človek tako oslepi, da ne vidi več svojega Boga. Nebo in zemlja nam oznanujeta Boga, sta polna njegove časti (enumeratio); — oznanujejo ga nam vse dogodbe od konca do kraja, vesele in žalostne (exempla biblica), tudi mi moramo spoznati, da, kar Bog stori,

vse prav naredí, on nam pošilja srečo in nesrečo, veselje in žalost — vse k večnemu zveličanju; — Boga označuje nam naše serce, ki je nepokojno, dokler v njem ne počiva. Kako slep toraj . . .

2. ko človek tako oslepi, da pravega pota k Bogu ne vidi. Jezus pravi: Jaz sem pot . . . nihče ne pride k Očetu . . . Ni toraj vse eno, po katerem potu hodiš: Jezus je pravi pot kazal in zdaj ga nam kaže sv. kat. cerkev: „Kdor vas posluša . . . kakor je Oče poslal . . . Pa Jezusov pot je ozek in sterm . . . Ne misli toraj, da te posvetno blago, veselje, čast . . . pelje k Bogu: „kdor hoče moj učenec biti, naj zadene svoj križ . . .

3. ko človek tako oslepi, da ne vidi, da je pravega pota zgubil. Rada se nam zgodi, da pravega pota zgrešimo: v greh zabredemo, ki pelje v pogubljenje tam, v nesrečo — že tukaj (enumeratio). Pa koliko jih je, ki so tako oslepeli, da ne vidijo ne nesreče ne pogubljenja: Kdor pa ne spozna, da je grešnik, se tudi poboljšal ne bo. Koliko jih je, ki mislijo še nekaj časa po grešnem potu hoditi, potlej pa se verniti na pravi pot. Kako abotno, nevarno in prederzno! Ali boš imel časa — gnade božje — terdne volje? Ali si mar ti vseh teh reči gospod? „Iskali me bote, pa ne našli . . . Zatoraj dokler je čas . . .

S k l e p.

Glejte! gremo gori v Jeruzalem . . . k Očetu nebeškemu. Poklical nas je usmiljeni Jezus v sv. kat. cerkev, in pokazal pravi pot; ne bodimo slepi, in hodimo po njem . . . Ako smo pa grešili in zgubili pravi pot, ne bodimo slepi, spreglejmo in vernimo se nazaj! Ti pa oh Jezus pomagaj nam, da spregledamo, za tebo hodimo in Boga častimo! Amen.

POSTNE PRIDIGE.

(Od smerti. Govoril M. T. . .)

Pepelnična nedelja.

„V tistem času je bil Jezus od duha v puščavo peljan“. (Mat. 4. 1.)

V v o d.

Časa verteče kolo, ki se nikjer prideržati, nikjer ustaviti ne dá, je tudi pustnim dnevom, tim žalostnim ostankom malikovavstva, konec storilo in jih zagreblo v jamo pozabljivosti. Žalost je sprehajala katoliško cerkev pri nekeršanskem vedenji nekterih njenih sinov in hčer, ker jih vertoglavih pri vsem svojem milem prigovarjanji ni mogla sprostiti, da bi bili odstopili od svojega hudobnega namena. Kakor skerbna mati svoje že odraščene pa spridene otroke le s solzami še svari, tako tudi mati katoliška cerkev za te svoje nepokorne otroke ni imela druge šibe, kakor solzé in prošnje. Žalostna je stala od daleč in sercé ji je kervavilo, ko je vidila, kako njeni mlajši otroci v nesrečnih tovaršijah še bolj, kakor drugikrat, lilijam svoje nedolžnosti grob kopajo; odraščeni si pa z nezmernim vžitkom strup časne in vecne smerti zadajajo. Komaj je pricakala jutra, ko jih je v treznosti in zavednosti s pepelom potrošene opomnila, da vsa clovekova lepota ni nič drugega, kakor prah in pepel, v ktereга se ima v kratkem spremeniti. Komaj je pricakala dneva, ko jih iz krajev šumečega veselja in vriska pelja v puščavo, kjer jim kaže od posta in molitve oslavljenega Zvelicarja, ki nam je, po besedah sv. Petra, zgled zapustil, da hodimo po njegovih stopinjah.

Že na pepelnični dan te je toraj zaznamovala smert, kakor drevo v gojzdu, ki ima kmali posekano biti. Vtisnila ti je na celo znamnje s pepelom v spomin, da te bo v tisto puščavo peljala, pred katero je slehernega strah in groza, in iz ktere ni nikoli več nazaj nobene duše. Vzemi si to resnico dobro k sercu! Bodi si reven ali bogat, mlad ali star, češčen ali zaničevan, prišla bo ura,

in gotovo še poprej, kakor se je nadjaš, ko boš moral samoč, zapuščen od slehernega, iti v nepoznano deželo. Peljala te bo neizprosljiva smert v samoto, ker ne boš le nekatere mesce ali leta, ampak do sodnjega dneva prebival. Oh! potlej je proč s posvetnim bogastvom, proč z vžitkom sveta, proč z veseljem in s prijatli, in proč za vselej z vsem, kar svét ima in čisla. Takrat zgine vse, kakor dim, ki se nekoliko časa vidi, pa se razgubi, da ga nikjer več ni. Za ta pot večnosti, na kterega se bomo morali vsi prej ali potlej podati, bi vas jaz letos v postnem času, v tih dnevih zveličanja rad pripravljaj. Zato vam bom danes in ob prihodnjih nedeljah govoril: „o d s m e r t i“.

Moje preserčne želje in goreče prošnje pa so, da bi Bog v nas vseh pravega duha resnične pokore obudil, da kdaj, če ne nedolžni, vsaj spokorjeni, zatisnimo na smertni postelji svoje oči. „Obernem se k Tebi, o križani Zveličar! in Te prosim, da blagosloviš sleherno besedo, ki jo bom Tvoj nevredni služabnik v Tvojem imenu oznanoval, nič drugega ne iskaje, kakor tega, da bi ne bil zastonj Tvoj 33 letni trud, in Tvoje prebitko terpljenje. Zato kličem: Kriste, usmili se nas!

Razlaga.

Ko so šli Izraelovi otroci pod vodstvom Mojzesovim iz Egiptovske sužnosti v obljubljeno deželo, so potrebovali več dni hodá, da so prišli do puščave. Tudi smert, kedar koga iz tega življenja v svojo strahovitno puščavo prepeljava, potrebuje tako rekoč takega večdnevnega pota. Ali smert s človekom vse drugače ravna, kakor je ravnal Mojzes z Izraelskim ljudstvom. Mojzes je bil Izraelcom dober in zvest vodnik, ki je za vse njih potrebe na potu skerbel in jih pred sovražniki varoval. Smert pa je človeku, kakor tatinsk izdajavec, ali potuhnjen ropar, ki skrit ob cesti preži in pričakuje nesrečnega popotnika. Že precej tisti dan, da, tisti trenutek, ko njej v oblast zapade, mu pobere popolnoma vse do zadnje trohice. Vzame mu:

1. vse posvetno bogastvo, da se spolnujejo nad njim besede Jobove: „Nag sem prišel iz telesa svoje matere, in nag se bom nazaj povernil“. — Kolikorkrat tedaj vidite umirajočega na smertni postelji, mislite si ubogega hudodelnika, ki je obsojen, da ima biti ob glavo djan. Kakor namreč rabelj takemu hudodelniku, preden ga po vervi na vislice potegne, ali z mečem po njegovi glavi seže, znamnja njegove poprejšnje službe in časti s pers odterga; tako tudi smert, ta neusmiljeni rabelj človekov, dela z umirajočim na zadnjo uro. Vzame mu, daj rad ali nerad, vse njegovo premoženje, vse službe in časti, pristave ali gradove, s srebrom ali zlatom natelane skrinje, ali s kakoršnim koli bogastvom nadelane shrambe. Gotovo je bilo žalostno, ko je moral kralj David razoglav in na pol nag iz svojega kraljevega poslopja pobegniti, ker ga je njegov brezbožni sin Absalon iz njega pregnal in se ga polastil s puntarsko druhalijo. Pa še veliko bolj žalostno je, viditi velikana in gospodovavca nezmernih dežel, kateremu je polovica svetá služila, milijoni in milijoni pred njim trepetali in se vklanjali njegovi mogočni palici, ležati na mertvaškem odru, ali ga spremljati do groba. Tam se prepričamo, da od vsega tega zdaj nima nič drugega, kakor nisko zglatve iz oblanec ali otave, in tesno leseno hišico brez vrat in oken za prihodnje stanovališče v naročji matere černe zemlje. Drugi stanujejo v njegovih bogato olišpanih poslopih, si delivši kup njegovih zakladov. Drugi se usedejo na njegov zlata in dragih kamnov lesketajoči prestol in drugemu se vtrinja na glavi njegova krona; on pa leži, zapuščen od vsega, če prav v pozlačenem zaboji, pričakovavši splošne trohnobe. — Tako neusmiljeno toraj ravna smert ravno tako s kralji, cesarji in papeži, kakor z zapuščenimi siromaki, ali ubogimi menihi. V grobu so si vsi enaki, ta nima nič več, uni nič manj. Le vzemi v roko mertvaške kosti ali mertvaško glavo in spoznaj, če moreš, je bila li ubozega revčika, ki si je od hiše do hiše kruha prosil, ali visokega gospoda, ki je imel vsega čez mero, česar je njegovo sercé poželelo. — Smert nam pa ne vzame samo vnanjega bogastva, temuč

2. tudi vse notranje, natorne darove. Ko je ajdovski modrijan, Bia po imenu, ob vse svoje premoženje

prišel na beraško palico, ga vse to kar nič ni žalilo. Ponôsen na svoje notranje darove, na svojo učenost, na svoje vednosti in znanosti, veselo odgovorí: „Zdaj nosim vse svoje sebó“, — in tega me ne more nihče obropati. Ta modrijan je sicer resnico govoril; vendar pa na smert ni mislil, ker ona tudi tim ne prizanaša. Veliko bogastvo je visoka učenost in mnogotere znanosti, velik zaklad je bister um in brihten spomin, velik dar je dar zgovornosti itd. Vse to nas spremlja po življenja odmenjenih potih, je naša hrana v mladosti, naš kruh v starosti in tolažba in zavetje v letih, od katerih pravimo, da nam ne dopadejo več. Do vsega tega se noben tat približati, tega nas nihče oropati ne more. Pa poglejte merlica na mertaškem odru! Kdo ga je tako neusmiljeno oropal, da mu je še celo te notranje darove pobral? Kdo je njegovo belorudeče lice vse spremenil? kdo mu tako globoko vderl in zatisnil svitle očí? kdo storil, da so zastale njegove usta? storil, da je omolknil njegov jezik, oterpnile njegove roke, in je vse truplo terdo in brez občutka postalo? Oh! vse to je storila smert s svojo koso, pod katero brez razločka pada zrela trava, roža mlada. To je storila tista ljuta, bela žena, ktere podobo je že strah viditi. Zložena je namreč iz samih kostí, brez očí, v znamenje, da noče nobenega poznati. V roki derží svetilnico, s katero vsakega, bodi si po noči ali po dnevi, poišče. Pod nogami ima trohnele škofove kape in zlomljene kraljeve palice v spomin, da nič ne zbera, le pobera.

3. Pa še nekaj je, od česar nas smert loči, in ravno ta ločitev je, zavoljo ktere teče križem svét toliko britkih solz: loči nas od naših ljubih. Saj, če je hudo, kedar gro sin od domače hiše v ptuje kraje, da ga mati s solzami poljubljuje v svojem naročji, ali ga oče žalosten prekríža za odhodinjo z blagoslovljeno vodo, akoravno imajo upanje, se čez ne dolgo spet viditi in objeti; oj, kako še vse huje mora biti za dobro mater, kedar vidi na smertni postelji pojemati ljubčika, ki ga je pod svojim sercom nosila, dá, ki je iz njenega in pri njenem sercu zrastel! Kako še vse huje je za očeta, z blagoslovljeno vodo kropiti na mertaškem odru stegnjeno in oterpnjeno truplo edinega sinú, ki je bil edina podpora in tolažba njegove onemoglosti v starih letih! Kako hudo je, če otroško

serce, dasiravno v njegovo srečo, odtergano od ljube očetove hiše, ločeno od miljenih planin in ravnin, ločeno od prijetnih travnikov in očetovega polja, zdihuje in jehtí v potoku solz! Ali koliko huje še le zdihne in jehtí, kedar do groba sprem-lja svojega očeta ali svojo mater! Oh, nikoli več na zemlji jih ne bo vidil! Nihče ga sirote več ne bo tako ljubil, nihče več zanj ne tako skerbel, nihče ga več tako milo božal, kakor ga je znala rahla materna roka. Zastonj bo tožil svojo revo in zapuščenost; zastonj se oziral po ljubi, ranjci materi. Ne bo jih zjutraj, da bi mu jesti dajali, ne čez dan, da bi jim priden veselje delal, ne zvečer, da bi ga prekríževali in zročevali angelu varhu. Tako bo minulo leto in dan, preteklo leto za letom; ali ranjcega očeta, ranjce matere — ne bo jih več nazaj iz puščave, kamor jih je smert peljala. — Tudi tistega prijatla, ki je bil s tebo enega serca in enih misel; tiste zakonske žene, ki te je ljubila, kakor punčico svojega očesa in ti zvesta bila od zaroke pri altarji do smertne postelje; tistega dobrotnika, ki ti je bil vselej rešivni angel z nebes; tiste verstnice in prijatlíce od mladih nog, ki si ji vse skrivnosti svojega serca razodevala, in brez ktere ti skoraj eno uro ni bilo prestati; — nobenega teh, ne drugih več ne bo pripeljala pot iz dežele tame in smertne sence. Z Amalekičanskim kraljem toraj lahko zdihujemo: „Kaj takó nas ločiš, o grenka smert!“

4) Smert tudi še naše telo popolnoma pokonča, tako da nič drugega ne ostane, kakor pest perstí. — V sv. pismu beremo, da je Mojzes pridši z gore Sinaj, kjer se je 40 dni z Bogom pogovarjal, pri Izraelcih našel zlato tele, ki so ga bili za svojega Boga častili. V sveti jezi Mojzes to tele prime, ga na tla verže in s kladvi v prah zmane, ter pustí prah od sape po vodi raznesti. — Nekaj enakega se godí z veliko umirajočimi. Dokler so zdravi, jih imajo njih prijatli za bogastva, za mogočnosti ali lepote njih telesa voljo za posvetne malike. Ali kako dolgo terpí to? Rimsk pesnik poje: „Dokler boš srecen, štel boš prijatlov veliko; ko se bodo pa pooblačili časi, boš ostal sam“. In tako je v resnici. Nanagloma se oglasí smert, in kakor v svetem serdu nad tim, da se prah in pepel napihuje in povzdiguje, ga potegne z nar viš-

više stopinje njegove časti, ter ga ne le poniža do tal, temuč tudi njegovo telo popolnoma razspe, spremenivši ga v prah in pepel. Naj je bilo obličje umirajočega še pred malo dnevi cveteče, kakor vertnica spomladi, kmali je vse velo, rumeno ali črnkasto, nos podolgast, oči v glavo vderte, ustnice blede, zobje črni, na čelu merzel pot. Stopi, ljubi moj! zdaj k smertni postelji tistega molika, ki si ga toliko častil in molil. Tu premisli, kakošno bo tisto mertvo, česar zdaj živo ljubiš! Glej! zdaj zdaj se bodo spolnovale besede Izaijeve: „Skup je padlo tvoje truplo, mólji se steljejo pod té in tvoja odeja bodo červi“. Tu premišljaj po zgledu sv. Franciška Borzijana človekovo lepoto. Francišek, ko spremí truplo mertve Izabele, poprej tolikanj lepe, kakor lilija polja, miljena od jutranje rôse in poljubovana od prvih solnčih žarkov, do kraljevega pokopališča v Granado, in odpre pokrov mertvaške skrinje; — oj, kakošni občutki ga sprehajajo, ko vidi vso spremenjeno in že mertvaški smrad iz nje puhti! Še takrat je sklenil, svetu dati slovó, in v tihi samoti živeti za Boga in nebesa. Zavoljo tega čudnega spremenjenja človeškega trupla, pravi sv. Hieronim, da so nektere nekdanje ljudstva človeške trupla sušili, da so jih dalje trohnobe obvarovali. In sv. Avguštin pripoveduje, da ga je njegova pobožna mati, sv. Monika, enkrat povabila, da naj pride balzamovano truplo pred kratkim umerlega Rimskega cesarja ogledovat. Od tega pravi: „Vidil sem mesó, ki je perhnelo, in razjedeno bilo od brez števila červov. Vidil sem med drugimi dva debela, nagnjusna červa, ki sta se v očesne jamice vgnjezdila. Na obeh stranéh glave so ležali s čepine padli lasjé; ustnice in nos so bile že odjedene, tako da se je vidila vsa versta zob“. Tako bi tudi mi, ko bi hotli priče takega trohnenja biti, vidili, da se brez števila golazni, merčesov in červov v človeškem mesu zaredí, in ko bi ta pogled do konca zderžali, bi vidili, kako se ti červi, kedar vse mesó požrejo, na posled še samí pojedó. — Tu naj se učé v vžitek svetá vtopljeni otroci, kakošen je konec vseh teh nečimernost! Teló, ki je vse iziskane jedí vživalo, se v svilo in tančice oblačilo, z zlatimi uhani, perstani in verizicami lišpalo in si lase v umetne kite pletlo; tisto telo, za ktereга voljo so se delavci in posli trudili in

potili; oh! to teló, ta nestrežljivi molik, ima biti jed červov in pest zemlje, in bo toliko nagnjusniši smrad od njega puhtel, kolikor žlahneje je bil rejen. Koliko modrejši so služabniki božji, sv. Janez kerstnik, sv. Antoni, sv. Bazilij, sv. Hieronim in drugi ravnali, ker so svoje telesa terdo berzdali, jih s postom in pokoro krotili, in še pripuščenega vžitka iz ljubezni do Boga se zderžali! Ne le na zemlji so nam v blagem spominu, ker so shranjeni njih ostanki v zlatih in srebernih posodah, ampak uživajo veliko več v nebesih „tisti blagor, ki je obljubljen mertvim, kateri v Gospodu umerjejo“. — Z vsim tim ropom in spremenom človeškega trupla pa smert le še ni zadovoljna. Ona

5) poslednjič tudi to še tirja, da svét na nas sčasoma popolnoma pozabi. — Ne bom vam pravil od tistih, ki nimajo ne sorodnikov, ne posebnih prijatlov in znancov več na svetu, pri katerih že pri njih smerti ni žive duše, ki bi za ranjcem le eno solzo pójokala. Spomin na take gre precej z njimi vred v grob. Ne bom vam našteval takih, ki so po človeških mislih le v nadlogo in napotje drugim. (In koliko število jih je takih na revni zemlji!) Tudi na take zgine spomin, kakor hitro se iz rok položé lopate in motike, s katerimi so jih zagrebli. Dalje bi še nekaj, toda z nejevoljo mogel opominiti, da so taki brezbožni otroci, ki nimajo ne serca ne vesti, da bi svoje ranjce stariše, svoje žive dni ohranili v pobožnem spominu; veliko več se spolnuje pri njih resnica nemškega pregovora: „Spred oči — iz spomina“. Ali če bi prav hvaležni otroci svojih starišev, brat brata, ali prijatelj prijatla ne pozabili, vender bo enkrat tudi tim vsim zaklenkal mertvaški zvon, in z nami vred bo spal ves rod po grobéh; za njim pa se poleg nas in na nas vlegal drugi in tretji, in tako ga ne bo več med živimi, ki bi nas hranil v spominu. Raznesen bo sem ter tje po pokopališčih pepel našega trupla, strohneli bodo križi po naših grobéh in razpadli nam postavljeni spomini; zakaj nič ni obstoječega pod solncom. Tako tedaj, kakor bodo glasi zvonov, ki nam bodo mertvašnico peli, po času potihnili, tako bo s časoma ugasnil tudi naš spomin

na zemlji. S Salomonom lahko rečemo: „Kakor mertev sem pozabljen v vseh srcih“.

S k l e p.

Tako neusmiljeno po tem takem smert s človekom ravná, kedar ga od tod preseli v žalostno puščavo večnosti. Zato vam kličem k sklepu s kraljevim prerokom: „Vi človeški otroci! kako dolgo bodo še obtežene vaše serca? Zakaj ljubite nečimernost, in iščete laži?“ Smert te bo slekla do nagega. Zato ne stegaj rok po posvetnem blagu! Smert ti bo vzela tvoje natorne darove. Zato se zavoljo njih ne povišuj! Smert te bo ločila od vseh ljubih in dragih. Zato svojega serca nanje čez mero ne navezuj! Smert bo spremenila tvoje truplo v prah in pepel. Zato skerbi veliko več za svojo neumerjočo dušo. S smertjo bo ugasnil tvoj spomin na zemlji. Zato glej, da si še sam rahlo posteljo pripraviš v grobu, in svoji duši z dobrimi deli in z vredno pokoro zaslužiš nebeški raj. Le tako ti bo smert, kedar pride, kakor je bila sv. Pavlu, tvoji dobiček. Amen.

Pridiga za 2. postno ali kvaterno nedeljo.

(Spomin na smert nam dušno zdravilo.)

„Njena hči je bila ozdravljena od tiste ure“. Mat. 15, 28.

V v o d.

Premišljevali smo danes teden, kakošno pokončanje napravi smert s človekom, kedar ga iz tega življenja preseli v puščavo večnosti. Povedal sem vam, da ga, kakor potuhnjen ropar popotnika, do nagega sleče, mu pobere vse njegove dušne darove, ga od vseh ljubih loči, spremeni njegovo truplo v peščico zemlje, in na posled še stori, da se sčasoma nanj popolnoma pozabi. Kakor ima pa vsaka stvar tamno in svitlo, dobro in hudo stran, tako ima tudi smert zraven svojega neusmiljenja in pokončanja, še neko posebno dobroto, neko tečno zdravilo za človeka v sebi.

Že star modrovavec od nje pravi: „Smert je poslednji in nar boljši zdravnik, kateri, kedar noben človek več pomagati ne more, vse bolezni ozdravlja in vseh zlegov tega revnega življenja rešuje“. Enako hvalo daje smerti zveličani Idiota, rekoč: „Smert je konec vseh bolezni in kraj vseh zlegov“. Če te kakošna bolezen, bodi si že ktera koli, tlaci, v smerti vidiš konec vseh svojih bolečin. Če te zapusté vsi zdravniki, smert te ne bo zapustila; v enem trenutku bo ozdravila tvojo bolezen. Če te tvoji nasprotniki in sovražniki po nedolžnem preganjajo, in ne moreš nikjer najti ne pomoči, ne tolažbe; če te siročina stiska in k obupanju sili; če si ob svojo čast, ob veljavo in poštenje prišel pri ljudéh in si se življenja naveličal; bodi zadovoljen in poterpi nekoliko! Bog ti bo s smertjo na pomoč prišel, in s tim konec storil vsem tvojim revam.

Tega tolikanj imenitnega zdravnika, ki ozdravlja sleherno bolezen, nam je Bog precej po grehu prvih starišev na svét poslal, dobro vedé, kako potreba ga bo zanaprej Adamovemu zarodu. In kar je od zdravnikov sploh v sv. pismu priporočevano, „da naj jih spoštujemo, ker nam jih je potreba“, velja toliko bolj od smerti. Zakaj drugi zdravniki nam zamorejo k večemu včasih k zdravju telesa pripomoči, smert pa daje bolnemu grešniku zdravje njegove duše. Zato naj bo spet danes naše premišljevanje na tega imenitnega zdravnika naših duš obrnjeno. Preudarimo namreč 1) Kako da je že sam spomin na smert veliko na duši bolnih prečudno ozdravil in 2) ktere so tiste zdravila, ki se jih smert v naše dušno ozdravljenje poslužuje. Vse za tega voljo, da bi nas pogost spomin na smert vsaj velikih padcov v smertne grehe varoval!

Razlaga.

Da je smert skušen zdravnik, ki ozdravlja vse smertne rane, nas uči sv. Avguštín rekoč: „Smert je zatiravka vseh grehov“. S tim hoče reči: Zoper mnogotere dušne slabosti in bolezni se rabijo zdaj ti, zdaj drugi pripomočki; komur je pa smert zmiraj na misel, temu ni nobenega drugega zdravila

treba, ker je že spomin na smert sam dosti močen, da vse grehe odganja. Ne da se sicer tajiti, da je spomin na smert zopern in grenak. Ali ravno zato ima veliko zdravilno moč v sebi. Kakor se namreč pokažen želodec nar bolj z grenkimi stvarmi popravi, tako je tudi za dušo kaj grenkega posebno zdravo. Velika umetnost je, česar je učenost znašla, da se strup s strupom preganja, in tako človeku ne škodi; pa še veliko večja umetnost in čudež božjega usmiljenja je, da nam je iz smertnega strupa pregrehe sladko zdravilo napravil, po katerem strupu se strup greha odganja. Dasiravno je po grehu smert prišla na svet, je vender le smert, če nam je vedno pred očmi, močen nasproten pripomoček zoper greh. Zato pa tudi ne le pri kristjanih, temuč še celo pri ajdih nahajamo, da so se tega zdravila v svoje poboljšanje posluževali.

1. Tako nam pripoveduje sv. Hieronim, da je sloveči ajdovski modrijan Platon svojim učencom priporočal, naj bodo, kedar se na kak pot podajo, vselej bosí, da naj bi jih prah, po katerem hodijo, spomnil, da so tudi oni iz takega prahu stvarjeni, in se bodo v kratkem vanj spremenili. Ta spomin je spoznal za nar boljši pripomoček, da jih je pred grehom zavaroval in jih napeljeval k pobožnemu življenju. Ravno tih misel je bil modri Macedonski kralj Filip. Imel je eden njegovih strežnikov povelje, da ga je vsako jutro s temi besedami pozdravljaj: „Pomisli, Filip, da si umerljiv človek!“ Numa Pompili, rimski kralj, je imel v svoji stanici veliko zerkalo, in okoli in okoli njega so bile obešene mertvaške glave, zdolej z napisom: „To zerkalo nikoli ne goljufa“. Pomen tega zerkala je bil, da so si po smerti kralji in podložni vsi enaki, in da nima nihče vzroka, se nad svojega bližnjega povzdigovati. Vsi ti in še drugi so toraj že s svojo pametjo spoznali, da je nemogoče človeku, kteremu je smert na misel, sramotno in pregrešno živeti.

Kaj enakega, pa le kaj malega naj vam toliko bolj od kristjanov povem. Sv. Janez, s priimkom ubogajmedajavec, je vedni spomin na smert toliko cenil, in iz njega toliko duhovnega dobička zajemal, da je nekemu pogrebcu velel, naj sleherni dan z lopato v roki k njemu hodi, ga prašat: „Oče! kdaj hočete, da vam grob izkopam?“ — Sv. Karol Boromej,

veliki škof in kardinal Milanski, ki je zavoljo svoje učenosti in svetosti deleč po svetu slovel, je imel navado, da je bila med drugimi jedili, naj je bilo še toliko ptujih gostov pri mizi, gotovo vselej mertvaška glava zraven, da bi jih spomin na smert vsega nespodobnega govorjenja obvaroval, in sleherni pred očmi imel resnico, da bo tudi on jed červov. Sv. Franciška Romana ni imela nobene druge pitne posode, kakor čepino kakošnega merliča. — V samostanu sv. Bernarda v mestu Klervó na Francoskem je bil zmiraj naprej en grob izkopan za tistega duhovna, kateri bo prvi zmed njih umerl. K temu grobu so morali vsaki večer vsi samostanski bratje hoditi svoje večerne molitve opravljat, v spomin, da kakor se bodo zdaj v svojo posteljo, tako se bodo kmali tudi v svoj grob vlegli. Hvale vredna je tudi šega še pri zdanjih nekterih redovnikih, ki zraven molitve nimajo drugega dela, kakor tega, da si vsak čez dan svojo jamo kopa, in kedar jo izkopa, jo zaspe in jo spet znovič začne kopati; in kolikorkrat se drug drugega srečajo, ne spregovoré drugega, kakor te dve besedi: „Memento mori!“ To je: „Spominjaj se smerti!“ — Da, še celo pri kronanji na novo izvoljenega papeža je navada, da se mu kliče: „Spomnite se sveti Oče, da ste človek!“ Potem zažge eden pričujočih povésem prediva, in ko zgorí, mu reče: „Tako prejde vse veličastvo svetá!“

Povejte zdaj, ljubi moji! zakaj so ti in še brez števila drugih pogost spomin na smert tako čislali? Mar ne zato, ker so bili prepričani, da brez posebnih težav lahko po keršansko živi tisti, komur je smert pri vsem njegovem početji pred očmi, in da je nemogoče tistemu Boga s smertrím grehom razzaliti, kdor pomisli: Morebiti bom zdaj ta trenutek umerl, in šel pred sodnji stol Gospodov, kjer me od vseh mojih misel, želj, besed in djanj čez vse natanjčen odgovor čaka?

Saj nam še eden gerških pisavcov pripoveduje, da je nek zdravnik v mestu Atenah več norih devic s tim ozdravil, da jih je čez noč zaperl v stanico, in k njim uka-
zal prinesiti več mertvih trupel. Ta pogled jih je namreč tolikanj pretresel, da se jim je pamet povernila. Še bolj na čudno vižo pa je smert veliko grešnikov in grošnic na

duši ozdravila. — Ne bom vam pravil od tistega Judovskega ljudstva, ki so bili priče Kristusove smerti na Kalvarii, in ki so se pri čudežih, kateri so se bili tačas godili, vsi spokorni na persi terkali in se polni žalosti nad svojimi grehi domu vernili. Še celo stotnik, in kateri so ž njim bili, so spoznali: „Resnično, ta je bil Sin božji!“ Kaj pa je pripomoglo k temu? Na to nam odgovori sv. Matevž: „Grobi so se odperli in veliko teles svetnikov, kateri so spali, se je obudilo“. — Zgled takega dušnega ozdravljenja po smerti vam bodi Marija Magdalena. Zastonj so bile poprej pri njej vse prošnje in solze njenega brata Lazara in sestre Marte, da bi bila svoje pregrešne zaveze raztergala. Ali smert Najmljanskega mladenca jo je pretresla, da je začela premišljevati, kakošna strašna večnost tudi njo unkraj groba čaka. Zato vidite sv. Marijo Magdaleno namalano z mertvaško glavo pred sebo, kar hoče reči, da se je Marija Magdalena s premišljevanjem smerti spreobrnila. — Enak zgled imamo nad sv. Marjeto Kortonsko. Soznani se v svojih mladih letih z nekim mladenčem žlahnega rodú, pa razujzdanega življenja. S tim zbeži od svojih starišev, in živi ž njim celih devet let v ostudnih grehah. Nekega dne se mladi žlahnik iz mesta podá, vzame njenega psa sebo in ji objubi, kmali spet nazaj priti. Tretji dan pride pes sam, ter vedno sili in jo sebo spravlja. Zvediti, kaj bi to bilo, gre za psom in pride do germovja, kjer je začel perst odkopavati. Ko Marjeta germovje razpogne in perst odkopá, zagleda ranjeno, že vse červivo truplo svojega nesramnega tovarša, kterege so njegovi zalezovavci za voljo nje ubili. Vsa prestrašena pri tem pogledu ostermi, in iz globočine svojega serca zavpije: „Oh, nesrečni! kje je pa tvoja duša?“ — Živo vidi zdaj pred sebo pregrehe žalostni konec, in pri tej priči sklene, brez odloga iti nazaj na svoj dom, in spokorno živeti do smerti. Poznejši, ko v tretji red sv. Franciška stopi, živi še celih 23 let v ostri pokori, v zatajevanji, v ponižnosti in poterpežljivosti. Le kruh in voda sta bila njeni živeži; spala je na golih tleh s kamnom pod glavo. Večidel noč je v molitvi in premišljevanji Kristusovega terpljenja prebudila, in vsaki dan svoje truplo s šibami do kerví ranila, dokler je bila čez 23 let rešena iz vezí umerljivega telesa in sklenjena

ž Njim, po katerem je v tih letih pokore z dušo in s telesom hrepenela. — Tako jo je tedaj premišljevanje smerti, kakor Marijo Magdaleno, k pokori obudilo, in ji pomagalo doseči krono pravičnosti v nebesih.

Iz teh zgledov, da drugih ne bom našteval, ste se lahko prepričali, kako je spomin na smert veliko na duši bolnih na čudno vižo ozdravil. Premišljujmo pa še ob kratkem, ktere so tiste zdravila, ki se jih smert poslužuje v ozdravljenje naših duš.

2. Te zdravila so shranjene v oski, leseni skrinjici, v tesnih, iz dilj zbitih predalih, kamor pokladamo mertve trupla svojih ranjcih. V teh predalih so zdravila za grešnike, da se zbudajo k dušnemu življenju, so pa tudi za pravične, da ohranijo čeznatorno življenje svoje duše. Z ozirom na to se nam ni čuditi, če si je cesar Maksimilijan že tri leta pred svojo smertjo dal mertvaško skrinjo narediti, in jo je vozil po vseh svojih potih. To mertvaško skrinjo je imel za zdravilo zoper vzhajajoči dim napuha, zoper častilakomnost in posvetne nečimernosti. Večkrat, kedar je pokrov te skrinje prizdignil, je sam sebi rekel: „Toliko dežel je zate premajhnih, na zadnje te bo ta mali prostor zaklepal!“ — Tudi cesar Karol V., čigar cesarstvo je bilo tako nezmerno, da solnce v njem noč in dan ni zašlo, je celih pět let, naj je bil na potu, ali na vojski, tako mertvaško skrinjo sebo vozil. In večkrat pogled te mertvaške skrinje je imel pri njem tolik navtis, da je vladarstvo svojemu sinu Filipu zročil, in se v Šent-Just v samostan podal, da bi se tam od toliko skerbí in viharjev polnega življenja odpočil in se toliko ložej na smert pripravljal. Proti koncu svojega življenja je še celó prosil, da so ga živega v mertvaški skrinji, kakor merliča v cerkev nesli, in za njim bilje in druge mertvaške molitve opravili. Po dokončanem tem opravilu in po resnobnem premišljevanji smerti se v mertvaški pert zavít podá v svojo stanico. In to ga je tako pretreslo, da je kmali potem umerl.

Kakošne morajo tedaj vendar te zdravila biti, ki so v tesnih lesenih predalih shranjene, in celo kralje in cesarje učé, kersansko živeti in v Gospodu srečno umreti? Te zdravila so: Gnjloba in trohnoba, červi in molji, nagnjusni gnoj in smrad,

ki se človeškega trupla lotijo, ki je komaj v zemljo djano. Iz takih zmes napravlja smert svoje zdravila za naše duše, kakor jih je bila napravila za Franciška Boržijanskega pri pogledu mertve cesarice Izabele. Poglej, je potlej sam sebi rekel, komu si do zdaj služil? Poglej poprej tako lepo truplo, pred katerim si tolikrat priklanjal svoje kolena! Povej zdaj, kaj ji je ostalo od vse njene miljene lepote, od veselja, časti in bogastva? Oh, nič drugega ne, kakor smrad in gnjiloba, prah in pepel! In notranji glas mu je rekel: Bodi toraj vpridhodnjič modrejši, in ne služi posvetnemu, ampak nebeškemu gospostvu! Te zdravila so ga storile velikega svetnika, ki je večkrat v svojem življenji rekel: „Človek se mora slehern dan 24krat k smerti pripravljati“.

Pojdi toraj še ti, prevzetnež, s svojo bolno nevpogljivo glavo k smerti po zdravila! Ogleduj pri slehernem pogrebu mertvaško skrinjo, ker kmali jo bodo tudi tebi stesali, te vanjo položili in zabili. Premišljuj svoj prihodnji grob; premišljuj osko jamo, v kateri bo zasuta in ponižana vsa tvoja visokost! Vzemi persti s posvečenega pokopališča, in potresaj ž njo svojo glavo, ter si reci: „Kaj se povzdiguješ, prah in pepel?“ — Pojdi nečistnik, če hočes ozdravljen biti, premišljuj mertve trupla, ki so že od červov snedene in reci si: „Tudi moje telo bo jed červov in moja duša, oh! kam bo obsojena? Kakor se ne morem ubraniti, da bi me v grobu červi in molji ne snedli, tako se ne bom v večnosti ubranil mlaki tistega žvepljenega ognja, v katerem je delež nečistnikov“. — Pojdi, lakomnik še ti k smerti po zdravila, in vprašuj merličce, kaj so sebo vzeli. Vse bo sicer na tvoje vprašanje po mertvaško molčalo, pa ti molcé odgovarjalo: Ponošena, raztergana srajca mi je od vsega dana za popotnico v grob; pa tudi tebi od vsega skup zgrabljenega blaga ne bodo nič drugega privočili. Pripravi si toraj že zdaj tisto srajco, v kateri te bodo v trugo zabili; vzemi jo slehern dan v roke, pritisni jo k svojemu sercu in reci: „Ti boš moja edina ođeja; vse drugo pojde iz rok v roke; kakor prišlo, tako prešlo. — Ti mi bodi na misel, kedar bi imel le po enem krivičnem vinarji stegniti svojo roko; potegni mi jo nazaj, ko bi imel po svetu pognati ubožca; zgrabi in uderži jo, kedar bi hotla solze iz-

žemati zapuščenim sirotam, da ne bodo kleli mojih kostí v grobu in na maščevanje vpili zoper mojo dušo“. Tako nahaja v pogostem spominu na smert vsak grešnik tečnih zdravil za dušo. Da se pa nanjo spominjaš, ti ni treba ne dolgih in težavnih potov, ne si sile prizadjeti. Saj ti vse, kamor se ozreš, le od nje pridiguje. Če se slačiš ali oblačiš, misli si, da te bodo na pol nagega v trugo zabili in tvoja odeja bo rušje zemlje. Solnce slehernega dneva, kedar gre za božjo gnado, naj te spomni, da bo enkrat ugasnila tudi tebi luč tvojih očí, in kakor se solnce pri zahodu milo poslovlja od hribov in dolin, ki jih je čez dan obsévalo, tako se boš tudi ti na večer svojega življenja moral s solzami posloviti pri svojih ljubih. Glej spomladno zelenje po gozdih in travnikih, ki ti pravi: „Tako, kakor jez zdaj, cvetiš tudi ti v svojih mladih letih; pa, kakor se zame kmali verne jesen, da orumením, in pride zime mraz, da me pokončá, tako se tudi tebi blízajo žalostni jesenski dnevi, ko bo zvenil cvet tvojega oblicja, in prišla bo merzla zima, ko bo tvoje telo zapadlo černi zemlji“. Kedar se zvečer k počitku podaš, naj ti pride na misel, da boš čez malo časa ravno tako v grobu ležal do sodnjega dne. Vsak udarec kladva na uri te spominjaj, da si bližej svoje smerti. Če slišiš zvonjenja mile glasove, si misli: Ravno tako milo bodo zapeli, kedar mene k pogrebu ponesó. Vidiš pogrebce, ki ti naprot nesó merliča, poslušaj žalostno petje, glej solz zapuščenih otrok in zdihovanja vdove, glej žalosti prijatlov, ki spremljajo svojega ljubega ranjcega do groba, ter si misli: To je moja podoba, nad katero se bodo, kedar mene ponesejo, spet drugi zgledovali. Če greš memo posvečenega pokopališča, kjer počivajo telesni ostanki ločenih bratov in sester, spomni se, da je tudi zate ondi že prostor pripravljen.

S k l e p.

Tako se uči pogostoma umirati, in gotovo bo zate dober sad iz tega premišljevanja dozorel, da boš prav živel, in živel le za tega voljo, da boš prav in srečno umerl. Smert naj ti bo na misel pri vsem tvojem djanji in nehanji, in ta misel te bo ne le greha varovala, temuč te tudi s smertjo

posprijaznila, da te bo, kedar pride, akoravno je sicer grenka in zoperna, vender le sladka in vesela! Amen.

Pridiga za 3. postno ali brezimno nedeljo.

(Močna je smert.)

„Kedar mōčen v orožji svojega dvora varuje, je pri miru njegovo premoženje“.
Luk. 11, 21.

V v o d.

„Spomni se moje sodbe, ker tvoja bo ravno taka: danes meni, jutri tebi“. Te besede cerkvenega pridigarja (38, 23.) slišim iz grobov svojih ranjelih bratov in sester v Kristusu. To gromeče svarjenje berem na vsakem pokopališči. To mi pravi jutranja zarija slehernega dneva, to mi oznanuje od vročine vela cvetlica na travniku, to večerno solnce, preden vtoni za gorami. „Spomni se, mi prigovarja in pridiguje vse stvarjenje, spomni se moje sodbe, ker tvoja bo ravno taka; danes meni, jutri tebi“. V takem resnobnem spominu, kakor sem vam pretečeno nedeljo pravil, so shranjene tiste, akoravno grenke, pa vender tečne zdravila, ki jih smert ima v ozdravljenje naše bolne, z grehi ranjene duše. S temi zdravili je ozdravil sv. Gregori, papež, od posvetne ljubezni v hudem plamenu vneto srcé nekega imenitnega mladenca, po tem, ko je bil že vsak drug svet, vse njegovo svarjenje, in vsa molitev pri njem zastonj. Primeri se namreč, da Bog tisto osebo, do ktere je mladenec toliko strastnega nagnjenja občutil, z naglo smertjo s tega sveta pred svoj sodnji stol pokliče. Na to prime sv. Gregori nekega dne tistega mladenca za roko in mu reče, da naj gre ž njim pogledat tisto stvar svoje pregrešne ljubezni. Ko ga do njenega groba pripelja, velí jamo odkopati in mertvaško skrinjo odvezniti. Kakošen strašen pogled za mladenca! Od groze mu zagomezí vse po žiljah, da se ves osupnjen nazaj umakne. Nikar, ljubi moj sin! mu reče sv. Gregori, nikar ne beži, temuc ogleduj resnobno to podobo, ktero ti smert tu kaže. Poglej zdaj tisto zvenjeno lepoto, v ktero si bil tolikanj zaljubljen. Glej

zdaj njene perhnele, červive lica, ki si jih poljuboval; glej globoko vderte, ugasnjene oči, ki so se ti zdele milejše, kakor tvojega Boga ozir; glej njene černe ude, njenega celega trupla smrad in gnjilobo! Ali vidiš zdaj, za čim tolikanj zdihuješ in solze pretakaš, in komu si svojo dušo in svoje zvelicanje, dá, celo večnost in Boga daroval? — Ta pogled je od posvetne ljubezni vsega zmotenega in oslepljenega mladenca k spoznanju njegove strasti pripeljal in na pot pokore zavernil.

Ravno tako, ljubi! so tudi moje želje, da bi premišljevanje smerti v zdanjem postnem času pri nas vseh enak navtis imelo, da bi ustal slehern iz groba svojih pregreh k novemu življenju. K temu naj bi še to pripomoglo, česar bomo spet danes od smerti na dalje premišljevali; namreč 1. da moč smerti čedalje večja prihaja, kolikor bolj se greh širi križem svet, in 2. da je ona tisti močni, oboroženi vladar, kateremu nobeden na svetu zoperstati ne more. — Pokrópi o Bog, moje govorjenje, z rōso svoje nebeške milosti! —

Razlaga.

Veselo in brez vse skerbí bi bilo življenje marsikterega na svetu, ako bi Bog med dušeče rožice njegovega polja ne bil usejal bodečega ternja, in ne primešal njegovim sladčicam grenke pijače. Ali tudi pri tistih redkih, katerim božja previdnost kozarec za kozarcom s sladko medico nataka, in kateri bi se radi vsled tega nebesom za vselej odpovedali, če bi le sladkosti in veselje sveta na večno vživati zamogli, se spolnujejo besede aposteljna rekoč: „Človeku je namenjeno, enkrat umreti“. Ta misel je, ki bogatinca pri polnih skrinjah in pogostih gostijah, kakor lahkoživca pri veselih tovaršijah moti. To mu neprenehoma na ušesa pripoveduje, da bo treba zemljo kmali za vselej zapustiti, in dati slovó vsemu, kar mu je tukaj ljubega in kar ga, kakor mati svoje ljubo dete, pestuje v naročji časne sreče. Kaj se je vender, moramo vprašati, človek svojemu Stvarniku zameril, da tako neusmiljeno ž njim ravná in ga na enkrat, ravno, ko si je morebiti nar manj svest, od tod pokliče?

1. Ozrmo se nazaj v tiste čez vse srečne Adamove čase, ko mu je bil še pozemeljski raj odločen za njegovo stanovišče. Med drugimi prednostmi, v katerih je bil ustvarjen, je bila tudi neumerljivost njegovega telesa. „Po grehu pa, govori apostelj, je prišla smert na svét“. Kakor hitro je bila zapoved Gospodova prelomljena, je Adama zadela žalostna obsodba. Da si bo ne le v potu svojega obraza kruha služil, temuč se tudi nazaj v prah in pepel povernil, iz kterega je bil vzet. O nesrečni greh! — bi mogli zdihovati, ker si nam spremenil pozemeljski raj v dolino terpeža, da teče toliko kervavih solz! O nesrečni greh, ki si brezštevilno trumo bolezni sebo v življenje pripeljal! — Ali čez vse nar nesrečniši zato, ker si postal porodnik neusmiljene smerti. Dasiravno pa je po prvem grehu smert čez človeka oblast dobila, vendar ga s konca ni mogla poprej zmagati, dokler so na posled njegove telesne moči same na sebi onemogle. Zato beremo v sv. pismu od velike starosti, katero so ljudje s prva pogostoma doživljali. Tako je Adam še le 930 let star umerl. Ravno tako od Seta, Noeta in Matuzalema beremo, da je slehern še čez 900 let živel. S časoma pa je greh smerti čedalje več orožja podal, tako, da že David v svojem času toži rekoč: „Čas naših let je sedemdeset, in kar je več, je stiska in bolečina“. Da pa smert za greha voljo zmiraj bolj in bolj po svetu vlada, to tirja božja pravičnost. Očitno je, da morajo biti prikrajšani dnevi grešnika, kakor se vozata nit pri motanji, ali divji konj med dirjanjem ustavi. Tudi gnjili, červivi sad pade ali sam od drevesa, ali če ne pade, zasluži, da se uterga. Tako grešnik zasluži, da zapade smerti in pravici božji. — Bil je tedaj nedolžni Abelj prvi, pa ne zadnji, ki ga je smert s pripomočjo greha končala; zakaj greh nevošljivosti je dal Kajnu kol v roke, s kterim je pobil svojega brata. Kolikor bolj pa je greh poznejše naraščal, toliko več moči in oblasti je smert dobivala. Priča tega nam je sprideno ljudstvo ob Noetovem času, ko je bilo zavoljo nespokornosti razun osmero ljudi vse v valovih vesoljnega potopa smerti žertovano. Priče tega so nam mesta Sodoma, Gomora, Adama in Seboim, na ktere je zavoljo vnebovpijocih pregreh nečistosti žvepljen ogenj z nebes dežl, in jih razun

Lotove družine vse pokončal. Egiptovski Faraon z vso svojo armado vtonejo v valovih rudečega morja; — 24 tavžent jih je na en dan obešenih proti solnčnemu vzhodu zavoljo pregreh z Moabskimi hčerami; Jezabel v svoji ošabnosti je veržena skozi okno; — 70 pervakov in 50 tavžent Betzamitov je pomorjenih zavoljo oskrumbe skrinje zaveze; — in spet 70 tavžent jih pade pod mečem morivnega angela, ker je David z napuha velel šteti otroke Izraelove. — Ananiata in njegovo ženo nesejo mrtva drugega za drugim v jamo zavoljo laži v svetega Duha. — Da, Mojzes in Aron morata umreti na božje povelje zavoljo malega zaupanja, preden stopita na zemljo hvaljene, Kananske dežele. — Tako nam spričujejo vse zgodbe časov, kolikor bolj se je širil greh, s toliko večji oblastjo je tudi smert razsajala. Prav toraj piše sv. ev. Janez v skrivnem razodenji, „da je vidil, kako je Bog smert za mogočnega vojskovodja in zmagoyavca sveta postavil, kteremu je dana oblast čez vse štiri dele dežele, da mori z mečem, z lakotjo, s kugo in z divjimi zverinami“. Po tem takem naše življenje ni nikjer več gotovo; da, še celo v zdravila se skriva smert, s kterimi jo skušamo pregnati. Prizadevamo si svoje zdravje uterditi, pa si ravno s tim bolehnost navlečemo; ali spremenimo kraj s krajem, pa zamenimo življenje s smertjo. Spriden zrak je vzrok kuge in nalezljivih bolezen, in kmali je napolnjeno z merliči prostorno pokopališče. — Tudi zoper svojo voljo in nenadama se poda človek v svojo smert. Zanaša se na svojo moč, in se — pretegne; žaluje, in si — škoduje; prepusti se veselju, jezi, mašcevanju, in to pospešuje smerti njeno pot. Vsaka prenapetost dušnih ali telesnih moči meče perst iz njegove jame, in sleherna nerodnost in razujzdanost vkladate kamnja k njegovemu grobnemu spominu. Tako ni čuda, da se v naših časih povsod vidi toliko nesrečnih, ki smerti sami s silo naprot leté, da ali od mehkužnosti oslabljeni, ali po nezmernosti pohabljeni, ali po mnogem čuvanji utrudeni, po razujzdanostih bolehavi, ali po terpeži zgolajsani in razvlečeni na mertvaški oder padajo. Vsi ti darovi smerti, ki vsak dan le okoli nas, (da tih, ki jih vojske, morje in tavžent drugih nesreč požre, ne omenim) zdaj od mertuda zadeti, ali od neprevidene smerti

preñagljeni, ali od drugih bolezen pomorjeni, zdihujoči padajo, vsi nam spričujejo, da moč smerti je čedalje večja in večja, kolikor bolj se greh razširja po svetu. — Zato sem rekel, da je smert

2. tisti močni oboroženi vladar, kteremu nihce na svetu zoperstati ne more. Ona ne gleda ne na imenitnost, ne na čast. Maziljene glavé papežev in cesarjev se pobešajo pred njo, kakor glave revnih pastirjev in siromakov. Nima ga svet daru tolikega, da bi se dala podkupiti; ne bogastva tako nezmernega, da bi ga ne raznesla; ne krone tako zale ali kraljeve palice tako mogočne, da bi se jim vklonila. — Kralj Baltazar sedí s tavžent velikani svojega kraljestva pri obilno naloženi mizi; vsi pijejo z veseljem drago vino iz zlatih in srebernih kozarcov, in nobeden si ni svest nar manjše nesreče, toliko manj še le smerti. O polnoči pa, ravno, ko veselje vseh do verha prikipí, in so nar bolj židane volje, prihrumi nenadoma kralj Darij s svojo armado, se polasti mesta s silo, pridere v kraljevo poslopje, ter ubije Baltazarja in njegove góste pri mizi. — Asirski vojskovodja Holofern, ko je oblegal mesto Betulijo, in se vpijanil pri obedu, ki ga je junaški Juditi napravil, in je potem zaspal v svojem taborišči, je bil še tisto noč z mecem, ki je na steni zraven njega visel, od serčne Judite ob glavo djan. Kdo bi bil Baltazarju in njegovim pervakom, kdo Holofernu to nesrečo v takih veselih urah prerokoval? — Pervi Rimski cesar, Juli Cêzar po imenu, je bil zmagovavec v vseh vojskah, tako, da je ves takrat znani svet pod svojo oblast spravil; ali enega junaka, namreč smerti, ni mogel užugati. Nekega dne, ko je s svojimi svetovavci imenitne zadeve cesarstva pretresoval, prejme od nekterih, ki so se bili zoper njega zarotili, dvajset ran, in tako zdihne, v svoji kervi ležeč, svojo dušo. — Cesar Friderik, s priimkom Barbarosa (rudecobredec) je sveto deželo srečno otél iz rok mahomedanskih, silovitih in kervoželjnih Saracenov. Ali dasiravno je te nečloveške sovražnike slavno premagal, vendar se smerti ustaviti ni mogel. Zalezla ga je, ko se je v vročini šel kopat, v vodi. — Španski kralj Filip je bil svoje dni nar bogatejši vladar sveta. Vsako leto je dobival v več barkah nezmernega bogastva iz Amerike. Vse njegove shrambe so bile z ne-

verjetnimi kupi zlata in srebra založene. S temi zakladi je blizo poglavitnega mesta postavil krasno zidanje, ki se še dan danes šteje med umotvore in čudeže svetá. Že je osem milijonov zlatov za stavbo tega zidanja izdal, kar pride smert, pobere Filipa in ustavi zidanja veličansko delo. Ko vidi proti koncu svojega življenja, da bo moral tudi on umreti, pokliče pred smertjo k sebi svojega sina naslednika, verže kraljevo oblačilo, s katerim je bil odet, s sebe, ter pokaže sinu svoje že od červov razjedene in razglodane persi in mu reče: „Tu vidiš, moj sin, da mora vse umreti, in kakošen je konec vse pozemeljske visokosti!“ — Zato pripoveduje sv. Antoni, da je nek modrijan ob smerti Aleksandra Velikega rekel: „Poglejte! tistemu, kteremu včeraj ni bilo vsega sveta zadosti, mu ga je zdaj dovolj sedem palcov. Včeraj je napeljeval svoje armade, in zdaj ga bo malo pogrebcev v zemljo zasulo“. In nek kralj na Francoskem je konec svojega življenja enemu svojih prijatlov rekel: „Vidiš, vkljub vse svoje moči in oblasti si ne morem zmóci, da bi smert le eno uro dalje name čakala“. Za tega voljo sv. Bernard, premišljevaši silno moč in gotovost smerti, vprašuje: „Povej mi, kje so nekdanji ljubljenci sveta? Nic drugega ni več od njih, kakor pepel in červi“.

Kakor se pa nobeden tih velikanov in zmagovavcov zemlje sili neizprosljive smerti ni mogel ubraniti, tako je tudi nam vsem že namenjena ura, v kateri bo potekla ali se utergala nit našega življenja. „Ne enako drug drugemu smo sicer rojeni, pa enako vsi merjemo“ — govori modri Sêneca, in Rimski pesnik Horaci pravi: „Smert storí, da so krone in kraljeve palice sekiram in lopatam enake“. Kakor teče potok v reko, in se spet reka zliva v morje, tako se v morje vecnosti izteka naše življenje. Tudi naše hiše imajo tisto skazo, kakor jo je imela hiša brata Tomaža Kempčana, namreč: da imajo vrata. Zato tudi nam lahko vsaki prijatelj reče, kakor je rekel njemu: „Enega dne te ponesejo mertvega skozi te vrata, ter boš moral hišo in vse zapustiti“. In potlej, kaj ti bo pomagalo, če si pezo in vrocino dní prenašal, v lakoti in žeji preživel, in si do smertne postelje ne mirú in počitka privoščil? Kaj bo s tebo, če si leta in leta v potu obraza in s

kervavimi žulji svoj kruh jedel, da so ti od vsakdanjega terpljenja vsi udje odreveneli? Kaj ti bo pomagalo, če si veliko na kupe zgrabil, svoje pohištvo popravil, njiv, nogradov in travnikov k hiši prikupil, ter veselja in časti vžival? — Prišel bo čas, ko vsemu temu porečeš: Bog vas obvari za vselej: prišla bo bleda smert, ki bo tirjala tvojo dušo, in zaklenkal ti bo mertvaški zvon. Noben svét, noben zdravnik; ne sila, ne denar; ne moč, ne lepota; ne prošnje, ne jok — nobena stvar ne bo upihala več ugasnjene svece tvojega življenja.

S k l e p.

Po tem takem nam edina ta tolažba ostane, da ima smert oblast le čez naše umerljive telesa, ne pa čez naše neumerjoče duše. One so v božji rōci, in ne morejo jih raniti še tako ostre pšice smerti. Ker pa moramo hoté ali nehoté svoje teló in vse posvetno smerti prepustiti, varujmo s toliko večo skerbjo tega, česar nam smert ne more vzeti; varujmo neprecenljivi zaklad svoje duše! Na tem naj nam bo malo ležeće, da telo umerje, sognije in strohni pod odejo zemlje, ker to je dolg, ki ga moramo smerti radi ali neradi za izvirnega greha voljo plačati! Nad vsem pa nam bodi pri sercu, da naša duša ne umerje po smertnem grehu! Saj bo prišla enkrat ura, ko bo smert svoj rop duši spet povernila; — ura, ko se bo duša spet s telesom sklenila, da pojdeta oba po srečno pridobljeni, slavni zmagi nad grehom, smertjo in peklom v nebeških višav brezimno veselje. Amen.

XI. Pridiga.

(Maria mater admirabilis; quomodo? quae exinde doctrinae?)

„Mati prečudna, za nas Boga prosí!“ 10. v. Lav. lit.

V v o d.

Čudapoln je Bog sam v sebi, visok in skriven je tako, da ga nobena stvar ne v nebesih ne na zemlji zapopasti ne more: „On prebiva v nedosegljivi svetlobi; — o visokost bogastva, božje modrosti in znanja! kako nezapopadljive so Njegove sodbe, in neizvedene Njegove pota! Zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo?“ Čudapoln je pa Bog tudi v svojih svetnikih: zakaj Njegova vsegamogočnost in milost po svetnikih dela nenavadne in nezapopadljive doprinaša! „Darovi so mnogoteri, Duh pa je eden, in službe so mnogotere, Bog pa je eden, kateri dela vse v vseh. Enemu je po Duhu dano govorjenje modrosti, enemu pa govorjenje učenosti, enemu vera, enemu delanje čudežev, enemu prerokovanje, enemu razločenje duhov, enemu mnogoteri jeziki, enemu izlaganje jezikov. Vse to pa dela en ravno tisti duh, kateri deli slehernemu, kakor hoče.“ Čudapoln je Bog res v svojih svetnikih; le berite „Djanje svetnikov“ in slišali bote velikih čudežev; vidili bote, kako je temu svetniku dal to, unemu pa spet drugo posebno moč in lastnost. Čuden je postavim sv. Andrej zavolj posebne moči v pridigovanji; čuden je sv. Janez zavolj posebne ljubeznivosti; sv. Štefan zavolj posebne serčnosti; sv. Magdalena zavolj ostre pokore; sv. Lorenc zavolj posebne poterpežljivosti v strašnem terpinčenju; sv. Átanazi zavolj posebnega zagovarjanja sv. vere; sv. Bernard zavolj posebne ljubezni do dev. Marije; sv. Tomaž Akvinčan zavolj visoke modrosti; sv. Francisk Serafinski zavolj velike ljubezni do revščine . . . Svetniki in svetnice so kakor rože na velikem vertu, med katerimi ima vsaka drugo lepoto in daje vsaka drugo dišavo. — Ali Marija, mati božja, je bila v tem edina, da je bila, kar svetost tiče, med vsemi svetniki nar svetejša, in da je Bog po njej storil naj več in naj večih čudežev. Več svetih očetov in drugih slavnih učenikov je, kateri jo sploh „čudež“

imenujejo. „Bodi češčen, o nar imenitnejši čudež celega sveta“, pozdravlja Marijo sv. Efrem. Zatoraj jo pa tudi sv. katolijska cerkev v Lavretanskih litanijah imenuje mater prečudno. Marija je „mati prečudna“ hocemo danes premišljevati. Preden pa zacnem, zdihnem k tebi, o Marija! in klicem: „Marija, mati prečudna, bodi češčena!

R a z l a g a.

Kakor nam pričajo stare pisma, je imel stari svet sedmére dela, ktere so visoko slovele po vesoljnem svetu. Imenovali so jih „čudeži svetá“. Res čudne so bile dela in vsega obcudovanja vredne, pa še veliko bolj čudna je Marija, mati prečudna; le koj premišljujmo enmalo!

1. Pervi čudež svetá je bilo mogočno ozidje okoli Babilonskega mesta. To mesto je bilo tako veliko, da si komaj v več miljah okoli in okoli obhodil. Kraljica Semiramis je okoli Babilona dala ozidje postaviti, ki je obseglo celo mesto. Dolgo je bilo ozidje dvanajst milj, visoko sto in dvajset, debelo pa trideset palic, na njem pa je bila cesta tako široka, da je šest vozov vštric teči zamoglo, zraven so pa še stali po straneh vinogradi in gojzdi. — Pa tudi Marijo imenuje sv. pismo v visoki pesmi ozidje rekoč: „Jaz sem ozidje, in moje stranice so kakor turni“. Po besedah slavnega Kornelija z Lapide pomenja ozidje skerb in varstvo dev. Marije. On pravi: „Ako me vprašaš, kako dolgo da je njeno varstvo? Odgovorim ti: Ono ne obsega le enega mesta, obsega jih tavyžente mest, vasí in hiš, ono obsega cele dežele in kraljestva, ki se nahajajo pod njenim varstvom. Ako me vprašaš, kako visoko da je? Odgovorim ti: Ono sega do naj više višave, više ko nese naše okó, više ko leti naša misel; globeje kot morje, globeje kot brezdna, sega do vic, sega do peklenskih vrat clo do sedeža božjega. Ako me vprašaš kako debelo in močno da je? Odgovorim ti: Ako bi se lucifer z močjo vesoljne peklenske vojske vpiral zoper eno, nezmožno in ubogo deklico, ki se nahaja v Marijnim varstvu, ne opravi nič, nič jej škodovati ne more“. Čudno je bilo toraj ozidje Babilonsko, pa še čudnejša je Marija mati prečudna!

2. Drugi čudež svetá je bil kolos na otoku Rodu. Solncu v čast so nekdanji molikovavci neko moško podobo postavili; ta je bila bronasta in tako velika, da je nad njo stermel cel svét. Glava je molela visoko blizo do oblakov, nogi njegove ste pa stale v morju, pa ste bile tako dolge in tako skoračene, da so med njima plavale nar večje barke z razpetimi jadri. — O kaka praznost, nečimurnost je to proti precudni materi božji! Veliko više povzdignjena je dev. Marija. Njeno precudno višavo nam že v starem testamentu sv. pismo takole popisuje: „Moje prebivališče je v nar višem mestu, in moj sedež na oblakovem stebri“. Ako hočeš pa še bolj zvedeti, kako visoko je Marija povzdignjena, vprašaj, kako visoko se njen Sin znajde? Odgovorilo se ti bo: „On sedi ob desnici Boga Océta vsegamogočnega“. Zraven sebe pa je posadil Jezus svojo mater in postavil jo za kraljico vseh angelov in svetnikov, za kraljico nebes in zemlje. Tamkej sprejemlje v svoje varstvo reveže in potrebeže, kakoršne koli si bodi. Zatoraj preljubi moji! glejte tje goraj v hiši Ocetovi visoko nad zvezdami, tam sedi ob desnici božji Marija, naša mati, čudno visoko povzdignjena; tam gori povzdigujmo svoje oči! Ako tedaj omaguješ v veri, ali v zaupanju, ali v ljubezni, ali v kaki drugi čednosti, ali te stiska ta ali una telesna potreba: le ozri se na Marijo, čudno visoko povzdignjeno, zateci se do nje, pribeži pod njeno pomoč: vidil boš, da se ti bo serce ohladilo in butara tvoja zmanjšala!

3. Tretji čudež sveta so bile egiptovske piramide. Piramide so trivoglati turni, ki so od tal proti verhu bolj in bolj ozke, na verhu so pa prav ostre. Pri tleh so egiptovske piramide imele obširne prostore, kamor so visoko gospodo pokopovali. Veliko je bilo po Egiptu takih piramid, pa naj imenitnejša je bila piramida, ktero je Keops napravil: sto tavžent ljudj jo je stavilo celih dvajset let! Zavzame se človek, ki od nje pripovedovati sliši; kdor pa jo je vidil, je ostermel. — Pa kaj naj rečem, kje si besed poiščem, da izgovorim, kar moje verne oči na Mariji gledajo? Vse bolj čudapolno delo se mi Marija dozdeva, delo da ga je le Bog vsegamogočni v taki popolnosti stvariti zamogel in ga tako rekoč od vekomaj stvarjal, kakor govorijo besede modrosti

božje v Marijnem imenu: „Gospod me je v lasti imel v začetku svojih pot, preden je kaj storil od začetka. Od vekomaj sem postavljena, in od nekdanj, preden je zemlja bila storjena; kedar je narejal nebesa, sem pri njem bila“. Kako je Marija prečudna stvar božja popisuje sv. Bonaventura takole: „Karkoli je za Bogom nar lepšega, karkoli nar slajšega, karkoli nar prijetnejšega, to je Marija, to je v Mariji, in je po Mariji“. Korneli a Lapide pravi: „Idejo ali misel svetosti je Bog hotel v Mariji vresničiti, in po njej je narejal ali vpodoboval angele, apostelne, mučence in device“. Sv. Bernard pa piše: „Kaj čuda, da se je Bog, ki v svojih svetnikih čudapolni bere in vidi, posebno v svoji materi prečudnega spričeval? Da pa še bolj spoznamo, koliko čudnejša je Marija nad vse piramide, pomislimo še to: V egiptovske piramide so spravljali le trupla visoke gospode, ki danes cvetijo, jutre pa že mrtva ležijo. Marijino presv. truplo pa je bilo prebivališče kralja večnega, kralja neumerjočega, kralja vseh kraljev, in gospoda nebes in zemlje. Oh, kako prečudna je Marija, mati Jezusova!

4. Četerti čudež sveta je bil tako imenovani mavsolej. To je bil veličastni spominek, kterege je Artemizija, kraljica v Kariji postavila, svojemu možu in ondotnemu kralju Mavsoleju na njegovem grobu. Ta spominek je slovel po vesoljnem svetu, kdor ga je vidil, se je ves zavzel: to delo je bilo umetno in prelepo, v tem delu pa je tudi počivalo kraljevo truplo; odtod njegova čast in slava. Kaj pa, ali je mar tudi Marija pokopališče prečudno, v katerem kak mertev kralj leži? Odgovorim ti: Le pojdi z meno v duhu na goro Kalvarijo, tam boš vidil kralja vseh kraljev, Jezusa Kristusa; na križu razpet je svojo dušo izročil svojemu nebeškemu Ocu, bil je s križa vzet in potem je mertev ležal v narocju Marijnem. — V tem sv. narocju pa je še veliko drugih tako rekoč pokopanih reči; in vidim med njimi kralje in kraljice, bogate in berace, stare in mlade. In kateri so to? Vsi tisti, ki iz ljubezni do Boga in Mariji v čast svoje meso križajo, in še živi svetu odmerjejo; vsi tisti, od katerih je pisano: „Oni so svoje meso križali z grehi in željami vred;“ in na drugem mestu: „Domišljajte si nas odmerte

grehu, Bogu pa živeče.“ In koliko je takih po svetu. So bogati, ki na svetu vsega dosti imajo, pa ne porajtajo ne posvetnega bogastva ne veselja; so visokoučeni, ki slovijo po celem svetu, pa ne marajo ne posvetne časti ne slave; pomislite na samote, na puščave, na samostane, koliko jih je, ki so iz ljubezni do Jezusa in Marije svetu in vsemu, kar je posvetnega odmerli, in pokopani ležijo v naročju Marije, matere prečudne!

5. Peti čudež sveta je bil Dijanin tempel v Efezu. Dijana je bila boginja starih malikovavcov. Jej v čast so ljudje zidali čudapoln tempel v mestu Efezu. Bil je iz samega belega marmeljna; 220 let so ga narejali delavci blizo iz cele Azije; celo ozidje je stalo na 127 stebrih, in vsak steber je bil umetno izdelan, in z zlatom in dragimi kamni okinčan.

Še lepši in čudnejši tempel je Marija: tempel Gospodov, svetišče sv. Duha. Sv. Epifani ga takole popisuje: „Ona je nebo, je tempel, kterega si je kralj Salomon (to je Kristus) v svoje prebivališče pripravil. Ta ni sicer z zlatom in žlahtnim kamnjem okinčan; pa namesti zlata se bliskeče toliko lepši duh, namesti drobečih stebrov so nezdroljive čednosti, namesti kančikov nosi prežlahtni biser neskončne vrednosti Kristusa, ki jo lepotiči“. Oh Marija, res prečudna mati ti! Prečuden tempelj božji! Njegova podlaga ali fundament je velika gnada božja: Gnade si polna. Marmelj, iz kterega je čudno sestavljen, je čisto zlato svete ljubezni božje. Žlahtni kančiki, ki se čudno prelijajo in igrajo, so nje pobožnost, premišljevanje, čistost, pohlevnost, ponižnost, pokorščina, krotkost, dobrot, usmiljenje in poterpežljivost. Viši duhovnik, ki v njem božjo službo opravlja, je Jezus sam; Bog, ki se tukaj moli, ni kak nečimurn molik ali malovredna boginja, Bog, ki se tukaj moli in prebiva, je pravi, sveti Bog, pre-sveta Trojica. Efežanski tempelj ni bil nič proti Salomonovemu tempeljnu, Salomonov pa ni nič proti Mariji, ki je mati prečudna.

6. Šesti čudež sveta je bila podoba Jupiterjeva v Olimpu na Gerškem. Jupiter se je imenoval velik bog starih ajdov. V Olimpu je stala njegova prezala podoba, katero

je občudoval ves svet. Pred to podobo so vsako leto tako imenovane Olimpiške igre igrali. Mladi svét se je tukaj skušal, kateri je močnejši in urnejši; kdor je premagal, je dobil lep venec na glavo in je visoko slovel po celi deželi. Zatoraj so tam zadobljeni venec više in več obrajtali, kakor življenje. Diagora je vidil, da so trije njegovi sinovi prejeli zmagavni venec. Sinovi pridejo k očetu in mu vence na njegovo glavo pokladajo, vse ljudstvo mu pa srečo voši in slavo poje; pa srečni oče v rokah svojih sinov od veselja umerje. To se je večkrat primerilo! Čudna je bila podoba Jupiterjeva, pred katero so se ajdje bili in si venec pridobivljali.

Pa tudi nam je Marija prečudna podoba, na katero se mi katoličani radi oziramo, na njo gledaje vojsko bijemo in si služimo vence. Pa ta vojska je hujša in terša, zmaga slavnější in venec lepši. Vidim jih tudi več tavžent obojnega spola, ki so Bogu in prečisti devici Mariji čistost zaobljubili, in se srečno vojskujejo zoper pohujšano mesó in hudobni svét. To je vojska, od ktere sv. Avguštin pravi: „Med vsemi vojskami je nar terša vojska zoper nečistost; ona je vsakdajna, zmaga je redka“. Vidim spet druge, ki se vojskujejo zoper mamona, ki iz ljubezni do svoje nebeške matere radi ubogaimo dajejo in se odpovedajo vsemu posestvu; — vidim spet druge, ki se vojskujejo s požrešnostjo, in se radi in terdo postlijo; vidim še druge, ki se močno bijejo z lenobo, in pridno delajo za Boga in nebesa, itd. Vsi ti gledajo na prečudno podobo Marije device in si pridobivljajo žlahtne krone. Od cesarja Nerona se pripoveduje, da je Olimpiškim sodnikom obljubil 25 milijonov, ako mu prisodijo zmagovavno krono. Dobil jo je in ž njo na glavi je obhajal slovivni sprovod ali triumf v mesto Rim. Draga je bila ta krona; tudi naša je draga, pa je tudi lepa: večna je in nevenljiva! Uni so delali in se vojskovali, da strohljivo krono prejmejo, mi pa nestrohljivo. Ozirajmo se toraj radi in pogostoma na podobo Marije, matere prečudne in vojskujmo se serčno in stanovitno do konca!

7. Sedmi čudež sveta je bil svetilni turn Faroš. Na tem turnu je bilo neštevilno veliko lučic, tako da se je na štirideset milj daleč iz njega svitloba svetila in mor-

narjem tudi po noči pravi pot kazala po nevarnem morju. Čuden res je bil ta turn, ki je svetil tako svitlo in daleč; pa še čudnejši turn je Marija, mati prečudna. Že preden je sv. Duh nad njo prišel, je Marija prelepo in pobožno živela, in svitlo svetila vsem, ki so vidili njeno pobožno življenje. In kot mati Jezusova je Marija postala nar lepši izgled vsem vernim. Ona je tista prečudna svetilnica, ki pobožne poterduje, zmotljene zavrača, žalostne razveseljuje, preganjane oživlja, učениke uči, device razsvitljuje, udove tolaži, zakonske svari. Ona je tisto solnce, od kterega Habakuk prerokuje: „Solnce se je vzdignilo, luna pa je morala obstati“. Ko je Bog Izraelce peljal iz Egiptovske sužnosti, jim je po noči svetila in pot kazala neka svitla megla. Tudi naš pot je včasih temen, nevarnost pogubljenja nam žuga. Oh obrnimo se tedaj k svitlemu turnu, k Mariji, od ktere pravi sv. pismo: „Kdo je ta, ktera izbaja kakor juterna zarja, lepa kakor luna, zvoljena kakor solnce, strašna kakor v red postavljena vojskina truma“? Kakor mornarji na viharnem morju ozirajmo se zaupljivo na svetilni turn, na Marijo, mater prečudno!

S k l e p.

Marija je svojo teto Elizabeto obiskala. Po božjem razsvitljenju Elizabeta zve, kaj se je z Marijo zgodilo, da je spočela od sv. Duha in bo rodila Sina božjega, odrešenika celega sveta. Ko toraj Marija v hišo stopi, jo Elizabeta takole pozdravlja: „Odkod me doide tolika čast, da me mati mojega Gospoda obiše“. Na to Marija svoj glas povzdigne, in zapoje tisto pesem, ktera je povsod znana po imenu: „Magnifikat“ ali „Poveljuje moja duša Gospoda“. V tej pesmi Marija med drugim poje: „Velike reči je storil meni On, ki je vsemogočen, in čigar ime je sveto“. In res smo vidili danes čudne reči na Mariji, ki je mati prečudna! — Na Mariji je vse prečudno: njeno spočetje, njeno rojstvo, njeno življenje, njen visok poklic, njeno materstvo, njene čednosti, njena svetost, njena smert, njeno vnebovzetje in tam v nebesih njena čast in oblast! Zatoraj je Marija res mati prečudna. V vseh telesnih in

dušnih, v lastnih in ptujih potrebah, za žive in mrtve obračajmo se k njej, in ponižno pa zaupljivo kličimo k njej: Oh Marija, mati prečudna, za nas Boga pros! Amen.

D o p i s i.

* Iz Celovca. II. V diplomu od 20. oktobra so presvitli cesar vsem svojim narodom in deželam milostljivo podelili imenitne, velike pravice; podelili so jih tudi nam Slovincem. Da si jih pa pridobimo, nam je drugič treba: „da se književno bližamo“.

Slovak Jan Kolar, slavni pevec „Slavy dcere“, je spisal preimenitno knjigo: „Slovstvena uzajemnost Slavenov“. Kakor močna trobenta je zapela ta knjiga in spreletela vse serca slavenske: „Ozivila se je uzajemnost slavenska“. Majhen in rahlo je bilo to žlahtno drevesce, pa je poganjalo in rastlo, cvetelo in zorilo, in sedaj do naša obilno lepega sadja: „Vsi Slaveni se spoznavljajo in ljubijo za brate in sestre, za sinove velike matere Slave!“ Vresničujejo se besede slavnega pesnika: „Samo sloge duh jedini — bodi naša obča dika, — angel mira medju sini — jedne majke i jezika!“ Tudi pri nas Slovincih se oživlja duh slavenske uzajemnosti, tudi mi že jamemo čutiti živo potrebo, da se našim bratom Hervatom in Serbom v književnem jeziku bližamo in slednjič z njimi zjedini. Mlado in slabotno drevesce potrebuje podpore, da ga vihar ne poruši; mi Slovinci potrebujemo krepkih bratov, na ktere se v potrebi in sili moremo nasloniti. Kaj nam je toraj treba, da se Slaveni na jugu književno bližamo? Kaj nam je misliti, kaj nam storiti?

1. Misliti nam je:

a) da nam je privoljeno, književno bližati se. „Vsem enake pravice“ je oklical presvitli cesar sam. Nemci štejejo okoli 40 različnih vladarjev in vsi pišejo v enem istem jeziku, nobena živa duša jim tega ne brani in ne prepoveduje. Kdo bi torej nam Jugoslavenom, ki živimo vsi pod enim istim cesarjem, branil in prepovedal, v spisovnem jeziku bližati in složiti se? Morebiti, da nam kak prenapet Nemcon pritikuje nekake „Hintergedanken“, — ali naša osvetljena vlada nam tega ne natolcuje. „Facta loquuntur“ in loquentur“, da so Slaveni za Avstrijo, in le po delih sodi pametni, pravični človek. Naša vlada sama pomaga, naj se Čehi in Slovaki zedinijo v književnem jeziku. Zatoraj je za Čeha na Češkem, Moravskem in Ogerskem na svičlo dajala le en državni zakonik, le en vladni časopis, je sklicala eno isto komisijo za slavjansko pravo-rečje, in le v enem istem jeziku so spisane vse šolske knjige. Kar toraj sama visoka vlada počenja, se nam ne sme v greh in krivico šteti: Pripuščeno je, da se književno bližamo.

b) Je pa tudi potrebno. Že leta 552 po Kristusu piše stari Prokop. „Odtod proti severju so rodovi Slavenov, ki jih je, kolikor listja in trave“. In res slavenski jezik se govori od morja belega pri ArhangelSKU do morja črnega in hvalinskega pri Astrahanu; od morja egejskega pri Solunu, do morja ledenega pri Novi zemlji; od morja jadranskega pri Terstu, do morja velikega pri Kamčatki. Ta jezik je razprostranjen čez polovino Evrope, čez tretjino Azije in čez velik kos Amerike, tako da pesnik naš po pravici pove: Nad slavensko zemljo solnce nikoli ne zaide. Komu serce ne zaigra pri teh besedah. — Koga pa serce ne zabolí, da ta ogromni národ nima cvetečega slovstva (literature), kakor bi ga nam trebalo in veljalo. Matija Majar v svojih „Pravilih“ takole piše: „Slovstvo veselo cveti, ako ima mnogo izverstnih knjig iz vseh znanost, da se pak može mnogo ovakih knjig napisati, na svét izdati i razprodati: treba mnogo izverstnih pisateljev i mnogo čitateljev: več i učenejših knjig se bude spisalo i razprodalo, to će reči: veselje bude precvétalo slovstvo. Ravno tako tudi: manje je pisateljev i čitateljev, manje će biti knjig, slabeje će prihadjati i slovstvo. Pišući u 14 ali 16 književnih jeziki razdelimo ravno s tim naše pisatelje, knjige i čitatelje na 14 ali 16 stran; vsaki děl je manji od celine; — quaelibet pars minor toto, ovo je tverda resnica (axiom), ktere dokazovati ni tréba. Na već délov ko se razdrobimo, na već stran ko se razkropimo, manje će biti — caeteris paribus — na vsakoj strani pisateljev, knjig i čitateljev, to će reči: slabeje će biti slovstvo. To je jasno i naravno — škoda zadene pa nas vse.

U nekterih dosadanjih knj. jeziki se naučnih knjig še izdati ne može, ako bi ravno imeli gotove. Da knjiga nekoga može na svétlo se izdati bez škode, se mora od nje razprodati naj manje 400 iztiskov, da se doplaća vsaj za naj veću potrebu, tiskarina, črnilo i papir. Kdè je še kak krajcarček za knjigarja, kteri take živi le od dobička, ki ga vjame, pa ne od škode, kтеру preterpí. Kdè je take še nešto za pisatelja, kteri se je učil, trudil i znojil? Vsaki délavec je svojega plačila vrèden i u svoju vlastnu škodu se niko rad ne trudi. Kako bi pa razprodal, postavim, samo med ilirskimi Slovenci 400 iztiskov u slovenskom podnarečju spisanih velikih visoko-naučnih knjig, postavim, o modroljubju, o lučbi, naravoslovju, zemljomèrstvu, matematici, zvèzdoznanstvu, zgodovini, bogoslovju itd. Tudi ne veselí pisatelja velikim trudom naučnih knjig spisovati, ako ne vé, ali jih će kto kupiti i čitati ali ne. Našel se bude sicer kadkada nekteri posebno iskren i premožen domorodnomiselni pisatelj, kteri bude iz same ljubezni do naroda i njegove prosvète kakovu naučnu knjigu na svoj trošek izdal, makar u svoju škodu, da će obétovati svoj trud i svoje novce, samo da ne ostane narodno slovstvo popolnoma jalovo. Pa taki iskreni, marljivi i zajedno premožni pisatelji su rèdko vsejani,

redke čéju biti i naučne knjige. Samo kakada kak pisatelj, samo po redkom kaka naučna knjiga je pa lastovica po zimi, jedna lastovica i jeden cvět pa ne čini prolétja. Jeden pisatelj, jeden človek sam, dub posėkan, pravi naša poslovica. Še deset pisateljev ni mnogo za utemeljiti cvéteće slovstvo, kakor tudi deset bučelic, še tako marljivih, ne čini velik roj; tudi 10 knjig ne čini bogatu knjižnicu. — Dalje tudi naj izverstnejša glava, naj iskrenejši domorodni pisatelj časoma opeša i obnemaga, ako vidi, da je dělavcov tako malo, děla pa toliko. Samo nekteri pisatelji, nek su sebi izverstnejši, ne mogu spisati mnogo knjig iz vsih znanost. Pisatelj je podoben ševi (škorjancu), ktera se uzdvigne i visoko pod oblake leti, ako je pod jasnim nebom, u tesnoj kletci zaperta pa samo iz klínca na klinec skaklja; pisatelju pišućemu za velik narod se serce vnema, visoke misli ga obletaju, pišućemu pak samo za jedno koleno národa, ktero samo 3 ali 4 milijone broji, vse misli slabé. Tudi mali národ može imeti cvéteće i veliko slovstvo, pa nemoguće je, da bi imel narodić brojeć le 3 ali 4 milijone duš; ne pozabi: caeteris paribus — toliko pisateljev i čitateljev, naslédovne toliko slovstvo, kakor národ brojeć 10, 20, 40 ali 80 milijonov duš. Tu nič ne pomaga, da su pisatelji izverstni i iskreni; u malom národu jim prostora manjka, je ravno taka, kakor se tudi ne može na dvěh pedih zemlje izzidati město, ktero bi bilo 4 verste dolgo i 4 široko.

Da u 14 do 16 književnih jezikh pišemo, to je škodljiva slana, ktera nam cvetje našega slovstva smodi; to je pojed, žerući červ, kteri podjeda korene i votli sam sterženj slavenske lipa; to je huda bolezanja, černa morija, ktera naše ljudstvo vmarja i desetini; je naj nevarnejši i naj okrutnejši vrág, kteri nam národ neusmiljeno davi; tako razdeljeni i razdrobljeni ne budemo nigdar dočakali cvétećega slovstva.

Slovstvo imeti moramo i to slovstvo veliko i cveće. — Narod bez slovstva je riba bez vode, ptica bez perutnic, senosék bez kose, tergovec bez blaga. Posebno velja to od naroda, kteri živi bez slovstva u sredi narodov visoko izobraženih, s kterimi neprestano i neposrédno občuje; on je kakor siromak med oholimi bogatuši. Amerikanski i afrikanski divjaki mogu vsaj za sada še biti i ostati narod tudi bez slovstva; njih zaščituje i brane neizmérne šume, dubrave, gojzdi i druge neznane pušćave, razlučujuće jih od narodov izobraženih. Vse inaće je z nami Slaveni. Mi se den i den neprestano i neposrédno obhodimo s narodi visoko izobraženimi; bez slovstva nam pogibelj neposredno preti, bez slovstva pridemo u nič. — Mi potrebujemo slovstva i to velikoga, ker je narod naš velik, i velike take njegove potrebe; samo po cvétećem slovstvu možemo stupiti med narode izobražene, kakor národ izobražen i njim raven. Některe molitne i pobožne knjižice, basni, pesmice itd. se sicer u vsakom dosadajnom književnom jeziku mogu na svétlo izdati; dobre

su, hvalevredni take pisatelji, kateri jih spisujejo — pa vse ovake knjižice su premalo za narod, kateri se želi izobraziti; one ne čine cvetečega slovstva; samo s njimi ne možemo stupiti med izobražene narode, ne možemo, pokazavši na nje, oholo reči: „Glejte! ovo je naše slovstvo, ktero obseže vse človečanske znanosti“. Nektere molitne knjižnice se še za ameriksanske divjake u Ljubljani kadkada tiskaju, mi u srědi izobražene Evrope prebivajući potrebujemo vsakako večega slovstva od onih divjakov. — Po maticah se izdajaju sicer take uprav naučne, izverstne, velike i mnogocěne knjige, pa samo po maticah ne budemo se dokopali do cvetečega slovstva; one su neizmerno koristne, pa su vendar samo parnik, šamo toplice (Treibehaus) za slovstvo. Polje našega slovstva je prostrano i veliko, kakor je velik tudi naš narod, čez dolgo i široko polje pa tudi naj veći toplica ne doseže. Skerbimo, da bude naše slovstvo tako krepko, da bude take pod jasnim nebom samo raslo.

Jedina cesta, do cvetečega slovstva je ta... da se dosadanji književni jeziki i jeziki med seboj približuju i slože tako, da budemo imeli město 14 do 16 literatur i literaturic jedno veliko slovstvo. — To je *conditio sine qua non!*

Kdor koli narodno slovstvo ljubi i slavenski jezik izobraževati želi, nek si prizadeva vsestrano, da se naši dosadanji knj. jeziki med seboj preblizuju. To i samo to se imenuje jezik izobraževati. Vse drugo izobraževanje, brusenje i sladkarenje naših jezikov, narečij i podnarečij je toliko, kakor ako bi s sitom vodu zajemal, s kapu po gori vėter těral, rakom žvižgal ali po sněgu pšenicu sejal.

Slogoj i uzajemnostju bi naše slovstvo tako veselo precvětalo, kakor še svět nije nigdar vidil. — Ako bi se naši dosadanji knj. jeziki približali med seboj i se složili, bi gotovo bilo vseh vkup već pisateljev, čitateljev i već knjig, kakor ako smo razděleni i razkropleni na 14 ali 16 stran; to se reče: slovstvo bi veselje precvětalo; kakor pėšnik kaže:

Više očíh vidi više,
Više mislih više smatra,
Više rukah već napiše,
Iz više iskar biva vatra.

Ako je već pisateljev su tudi izverstneji i učenejši, jeden drugoga u učenosti i umetnosti podpira; što je jeden sozidal, na tem zida drugi i tretji dalje, što je jeden izmislil, s tem se drugi vsi lahko soznane, ni potřeba vsakomu sopet od početka početi, — jeden stupi tako rekuć drugomu na ramena, slovstvo raste kakor piramida; njihova slovstvena moć raste — kakor se reče: *in progressionem arithmetica*; 10 složnih pisateljev ne ima samo desetkrat toliko slovstvene moći nego već, ko stokrat toliko, kakor vsaki po sebi. Pisatelju se od veselja serce širi, visoke i imenitne misli ga obletaju, ako vė, da ne

govori samo eni strani naroda, samo jednomu kolenu, nego, da ga posluša veliki jeden narod i vsi spisi njegovi prihadjaju važneji i besěda krěpkeja. Naša poslovice pravi: Sloga jači, nesklad tlači.

c) Slednjič je tudi mogoče. Poglej naš slovenski jezik sedajni in rekel boš: da se je lepo in pravilno bližal hervaškemu in serbskemu. Le nektare stopinje od naših jugoslavenskih bratov, in — oh sreča in veselje! — skupej smo. Tudi od tega piše M. Majar v imenovani knjigi tole: „Vsaki živući jezik ina některa narečja i podnarečja, postavim: italianski, francoski, němečki i tako dalje. Imenito Němci su pred několiko lěti spočitali različnosti svojega jezika i su jih našli še nešto več od 122; i vëndar imaju Italiani, Francozi, Němci i vsaki izobražen narod jeden jedini knjiševni jezik. Što je kod inih narodov moguće, za što bi se ravno nam ubranilo? — Němci imaju mnogo narečij, već kakor mi, ktera su med seboj različnejša, kakor naša, pa vëndar ne pišu u narečjih, nego se pametno deržé jednoga obćega knj. jezika, za to pa tudi němečko slovstvo veselo cvěti i němečka besěda velja!

Gotovo je moguće, da se naši dosasnji knj. jeziki približaju, pa to se može i mora le po malem učiniti, a ne na jeden mah; složimo se sada saj u 4 narečja, českoslavensko, poljsko, ilirsko i rusko. To bi bila prva stupinja k jednomu jedinomu slavenskomu jeziku, k jednoj obćoj literaturi.

Ta blaga misel toraj naj prešine in ogreva naše serca, da je pripušćeno, potrebno in mogoče književno bližati se.

2. Kaj nam pa je storiti? Kjer veje pravi domorodni duh, kjer živi pravo domorodno čutje, tam se kažejo hitro slavne dela: Prava ljubezen, kjer je, doprinaša imenitnih reči. Kaj nam je toraj storiti, da se književno bližamo? Treba je,

a) da se navadimo tudi nekaj tujih oblik in besed. Večidel so se Slovenci v tem obziru obnašali kaj pametno, ljubeznivo in složno; nekaj so svojega zadegali čez ramo, nekaj so od svojih sosedov sprejeli novega, in se hitro poprijeli nenavadnih oblik in besed. Le mala peščica Slovincov je še, ki se ne premakne za dlan in tako zavera dobro reč; pa zgodnja danica bo, ako Bog hoče, tudi njim prisijala in prižgala svetlo luč! Ker so pa ti gospodje presneto pobožni in sveti, naj jim povedó slavni škof Anton Martin nektare besede. V životopisu rajnega fajmoštra Reja pišejo v Drobotincah l. 1857 takole: „Ljudski jezik, dokler narodu ne umerje, kakor so na primer latinski, starogerški in več drugih pomerli, se za toliko hitreje preminja, za kolikor se čisla in v slovstvo obrača. Omika domaćega jezika se ne sme zaverati, da bi se neprenehoma le po starem kopitu pisalo in govorilo, se pa tudi nima prenađliti ne prekucniti v jamo prenapetih oblik in nezastopnega slovstva. Moder rodoljub jezikoslovje pazno spremlja, ne zaničuje starine, pa tudi novine v svojem jeziku ne zametuje; timveč skerbno jagode pobera in spravlja,

naj si jih čita v novih pismih ali pa sliši od prostih ljudi; pristne besede in verle prislovice so mu dragi biseri, s katerimi zaklad svojega jezika bogati, dokler le more. Tako so pridni Reja storili, in še na svoje stare dni, fajmošter pri sv. Petri na Horvaškej meji, so skerbno nove, jim neznane izreke zapisovali, kateri so bili za Sotloj Slovencom v navadi, kojih pa v drugih krajih slišati ni, ter so tako dolgo popraševali, da so pravi pomen besede zadeli. Naj bi vsakdo, ki se z naukom ljudi peča, naj si bo v šoli ali doma, na leci ali v spovednici, Rejetov hvalevredni izgled posnemal, slovenske besede skerbno poberal, sebi v poduk in tudi drugim v pomoč, kateri domače slovstvo množijo, kako spešno bi nam slovstvo obogatelo, in občna razumeva po vseh slovenskih krajih napredovala; kar je dobro in tudi potrebno za povzdigo in omiko domačega jezika. Koliko verle slovenščine še v mnogih kotih počiva, ktere še ne poznamo, ki na poljanah ali pa po mestih bivamo! Mnogotera slovenska beseda je že po hribih in samotnih dolinah zaspala, ktere nihče za slovstvo pobral in shranil ni, marveč so se ji le smejali, ktere niso poznali. Tako se jeziku zguba godi, ktera ni za popraviti. Zberajmo torej skerbno, podelimo si pa tudi po braterno najdenega blaga, naj bo naša beseda čedalje bolj obilna, pa tudi razumljiva kakor sveta luč; ona je ključ k pravi vednosti in kreposti.

Da se človeku po jeziku pozna, kde je doma, mu ni zameriti, saj se je tudi sv. Petru po besedi poznalo, da je bil Galilejec. Da pa nezarobljeno preveč po domače zavijaš, je srovo in omikanemu človeku gerdo, naj jo po gorjansko zarobiš, ali po dolensko na dolgo potegnesh; noroglavci te bodo vkarjali, godci pa oponašali, kar se je clo pridgarjem rada godila, in se še včasih zgodi, pa le takim, kateri si za oglajo maternega jezika premalo prizadenejo, in namesti v domači besedi napredovati, le zaostajajo; in taka zanemarnost je kvara dobrega. Po takem poti so si naši predniki tako daleč zašli, da Korošec kranjskih bukev ni hotel brati, ne Krajnc Korošca pridig poslušati, rekoč, da ga dobro ne zastopi; in sta si vendar brata, soseda. Tudi Štajerci so si radi pridgarje zbirali, ki so jim prav po domače zarobili. Ako bi bila ta razvada ostala, bi si bili Slovenci v besedi babilonsko zmešnjavo napravili, si zapravili obsežne bukve in vsim zastopne učitelje, zginilo bi bilo njih slovstvo, pogasnila njih slava; clo njih ime bi se bilo zgubilo. Hvalo torej možem, ki so našo besedo tako ocedili in ogladili, de jo lahko in radi vsi poslušamo, bodimo si Gorenci ali Dolenci, ter so ji pot do vsakega doma naravnali, kjer so dobrega serca in pa nauka željni ljudje. Tudi v tej zadevi beseda velja: „Kdor ne zbera, on raztresa; in kdor ni z nami, je zoper nas“. Bodimo toraj snosljivi in prizanesljivi: „In essentialibus unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas“ pravi sv. Avgustin. V ime svetega Boga, ki je sama ljubezen in prizanesljivost, v ime milega naroda jugoslavenskega, ki razcepljen in razkosan umira;

vas, preljubi Slovenci! prosimo in zaklinjamo vse serčno in ponižno, naj ne gledate belo in debelo, naj se ne merdate in jezate, ako „Slovenski Prijatelj“, „Glasnik slovenski“ ali „Novice“ kak sostavek ponatisnejo tako, kakor ga je prinesel „Pozor“, ali „Zagrebački katolički list“. To se vse godi v ime toliko potrebne književne sloge. Slovensko, horvaško in serbsko podnarečje so le eno tisto narečje in tako so si podobne, da se priprosti in neučeni ljudje dobro in lahko razumé, izuzemši nektere, nektere neznačne izraze. To je neučenim ljudém mogoče; ali mi učeni ne bomo imeli toliko snosljivosti, ljubezni in uzajemnosti, da bi tiho in mirno prenesli kako novo pismenko ali kako novo besedo. Berimo take sostavke bolj počasno, prebirajmo jih večkrat, premišljujmo korenino ptuje besede, in ne bo tolika sila in težava: „Te jedro mika, zgrizi lupino!“ „Z milim Bogom vse se može, — kad se serca bratski slože, — a gde gadna strast tumara, onde nema božjeg' dara, — nit' ufanja k — spasenju“. — Treba je,

b) da si kupimo nekaj knjig in časopisov. V ta namen priporočamo Slovencom, zlasti pa Hervatom in Serbom najpred M. Majarjevo knjigo: „Pravila, kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik“; spisana je tako lepo in jasno, da jo razumi vsak jugoslaven brez vsega slovarja in brez vse slovnice; dober kup je pa tudi tako, da si jo vsakdo lahko priskerbi; veljá le 70 kr. a. v. in se dobi pri meni v Celovcu. Dalje Kurelacovo: „Recimo koju“. Zastran časopisov bo pa naj modrejše, ako se nekteri sosedni domorodci združijo in si naročijo ali „Katolički zagrebački list“ ali pa politični časopis „Pozor“. Morebiti da s perva naletijo na kako neznano besedo, ali misel bojo pa gotovo iz unih besed zadeli. Ne bo 5—6 tednov mišlo in jugoslavenski jezik jim pojde, da bo le veselje. Zraven pa še pristavimo, da sta oba imenovana časopisa tako izverstna, da so jim nemški komaj para. Oh da bi se mi Slaveni le tega mogli odkrižati, da bi ptuje robe ne podpirali! Domače časopise si naročujmo; tako podpiramo našo slavensko stvar, tako se navajamo igraje drugih slavenskih narečij, tako se navzamemo slavenske politike in tako ne pitamo nemških časnikarjev, ki bi nas skoraj vsi od kraja do konca radi v žlici vode popili. Slednjič nam pa je treba,

c) da podpiramo jugoslavensko akademijo v Zagrebu. — „Jugoslavenska akademija v Zagrebu je naše središče“ sem pisal v poslednjem listu „Slov. Prijatla“. Imamo jo jugoslavensko akademijo, temeljni kamen jej je položen! Slovenci berite:

Darovnica preuzvišenoga g. biskupa Jos. Jur. Strossmajera, kojom daruje za utemeljenje jugoslovljske akademije znanosti 50.000 for. austr. vred. Preuzvišeni gospodine, sviетli bane!

Narodna knjiga je i glavni plod duha svakoga naroda, i glavno promicalo njegova razvitka; pače u nesretnih okolnostih javnoga života jedino sidro, koje ga od propasti čuva.

Nu da knjiga bude sbilja promicalo narodnoga razvitka, ima proniknuti sav narod i sve njegove javne i sukromne odnošaje, te sav narod ima biti pozvan, da ju obdjelava i njeguje, da joj svoje umne sile posveti, da joj bude učiteljem i učenicom. Povjest nas uči, da knjiga nemože cvasti u naroda malena, a niti u naroda koliko mu drago mnogobrojna, ali razrieđji razdrobljena, ako se ova nesliju u jedan književan jezik. To uvidiv svi znatniji narodi staroga i novoga svieta stopiše raznolike življe jezika i čudi u jedan cjeloviti ustroj, te stvorise si jednu narodnu knjigu, koja ih podiže do visokoga stepena narodne prosvjete i naobraženosti. Dotle su već dospjeli razni narodi romanskoga i germanskoga plemena.

Poznato je, da ova nastojanja navlastito kod Hrvatah i Srbaljah liepim urodiše plodom, te da oni mogu pokazati na djela, koja bi i ostalim europejskim književnostim služila na slavu.

Nu razboritiji sinovi jugoslovenskoga naroda, kojim je do toga stalo, da svoj narod dovedu na ono mjesto, koje ga ide po odluci Bozje promisli, sravnajuć njegovu razciepanost u knjizi sa silom inostranih susjednih književnostih, svaki dan jasnije uvidjaju, da, dočim sjedinjeni bili bi v stanju utemeljiti i razviti bogatu narodnu književnost, kako su sada razciepani u srbsko-hrvatsku samo pismeni razdieljenu, u slovensku i bugarsku književnost, troše zahman ili bez znatnoga uspjeha liepe sile svoga Bogom nadarena uma.

Odavle porodi se u njih malo ne obćenita želja i težnja, da se što prije pronadje najpreči način, kako da se u kolo srbsko-hrvatske književnosti najprije povuku braća Slovenci, kojim bi se tim obezbjedio narodni život i napredak, a nam Hrvatom i Srblijem nabavila liepa kita umnih suposlenikah.

Tomu kolu mogli bi se približati i radini Bugari. Taj narod, jak do pet milijunah, već i stoga zaslužuje svu našu pozornost, što je on nekada uprav na književnom polju prednjačio ne samo južnim, nego i sjevernim Slovjennom; pa u novije takodjer doba pokazuje, da nije u njem utrnuo duh sv. Cyrilla i Methoda, sv. Klementa, Joana Exarcha i velikoga cara Simeona.

Evo na taj način svuda na slovjenskom ukazuje se vruća želja, da mu bude jedna knjiga. Ova želja, koliko smiona se komu vidjela, može i činom postati, jer joj na službu stoje svi potrebiti djelnici uma i vremena, pače čvrsto sam uvjeren, da duh jugoslovenskoga naroda prije ili poslie odjenut će se jednom knjigom. Samo za sada neima još sredotočja, u kom da sjedini svoje raznolike življe.

Ovim sredotočjem imalo bi biti učeno društvo ili akademija, u kom bi se imali stiecati i sjediniti svi bolji umovi hrvatski, srbski, slovenski i bugarski, da viećaju, kojim načinom imala bi se najpreče stvoriti jedna narodna knjiga na slovjenskom jugu, i kako bi imala u svoje okrilje uzeti sve struke čovječje znanosti.

Grad Zagreb steče si toliko zasluge za preporodjenje naše knjige, a uza to dobi takovu političku važnost u našem narodu, da punim pravom zaslužuje biti stolicom ovoga jugoslovenskoga učenoga društva.

Nu da ono uzmogne našem narodu biti na korist i slavu, trebujе znatne novčane podpore. U ime dakle zaklade za jugoslovensko učeno društvo prikazujem i polažem svomu milomu narodu petdeset tisućah forintih aust. vr., i to trideset tisućah u hrvatsko-slavonskih razteretnih obveznicah, a dvadeset tisućah u gotovu novcu, preporučujuc ovu visoku misao blagodarnosti inih imućnih prijateljah narodne knjige na čitavom slovenskom jugu, a napose našem budućemu saboru, koji radeć o političkom ustrojenju trojedne kraljevine, neće jamačno pustiti s oka ovo učeno društvo, kano glavnu polugu duševnoga preporodjenja svega Jugoslovenstva.

Da se već sada čine shodni koraci, kako bi se imao oživotvoriti taj velevažni predlog, utičem se k rodoljubju Vaše preuzvišenosti moleći Vas, da, koji kano ban trojedne kraljevine stojite narodu hrvatskomu na čelu, zvez pod svoje okrilje taj zavod u sporazumljenju s učenijimi našinci blagoizvolite sastaviti odbor, na koliko se može iz svih jugoslovenskih stranah, da on imajući pred očima jedinstvo narodne knjige i sveobću znanost, a napose naše umne potrebe, sastavi zakone, po kojih bi se moglo utemeljiti rečeno jugoslovensko društvo. Ustroj može biti u obće prema ostalim akademijam znanostih, jedino opazujem, da iz njegova područja imala bi se izključiti svaka struka, koja se neosniva na strogoj znanstvenosti, pošto pučke knjige i ostale spise ove vrsti pridržavam inomu društvu, koje će se, ako Bog da, što skorije utemeljiti.

Pošto takovo učeno društvo promicat će one svrhe, koje sada ima obstojeća u Zagrebu „Matica ilirska“ i „Društvo za jugoslovensku poviest i starine“, to bi po mom mnienu rečeni odbor imao o tom takodjer viećati: nebi-li i na koji način bi se mogla ova oba društva stopiti s učenim jugoslovenskim, koje bi iz njihovih zakladah tim znatnu podporu steklo, i spojilo bi u svom djelokrugu njihove umne i znanstvene sile.

U Zagrebu dne 10. Prosinca 1860.

Preuzvišenosti Vaše pokorni sluga, prijatelj i štovatelj

Josip Juraj Strossmajer m. p.,
biskup bosanski ili djakovački i sriemski.

Vse domorodne serca od veselja igrajo in ori se po celem slavenskem jugu: Slava Strossmajerju! Sebi je postavil „monumentum aere perenius“, nam pa napravil sredotočje, okoli kterega se bo vertelo celo naše slovstvo in cela budućnost naša.

Pervo in poglavitno opravilo te akademije bo, naj napravi osnovo, kako bi se imela najberzo stvoriti jedna narodna knjiga, jeden književni jezik na slavenskem jugu. Božja pomoć!

Dva sta pota, ki nas peljeta do zaželjene sloge: jeden je ta, da se kako podnarečje kot književni jezik oktroira; drugi pa, da se podnarečja pilijo in izobražujejo, bližajo in slednjič slijejo v jedno narečje. Oba pota imata svoje prijatelje in zagovornike; ktereга koli si slavna akademija izvoli, — vsak pravi domorodec se ga bo veselo prijel in deržal: Le v ljubezni in slogi je naša moč in slava! „Po slogi vseh, piše knjiga Hlasove na strani 123, po slogi vseh stane narod sam u sebi silen, svoboden, vesel, tujincem važen, prijateljem mil, protivnikom u nevarnosti strašen i nepredobljiv: po neslogi stane se narod ne samo nesrečen, nego i zaveržen, nesloga razdrobí i skazi vse sile, učini nomoguća vsa velika poduzetja i dela; — ona pripravi narod u nevarnost, da ga izvanjski neprijatelji preobladaju i potlače, ker med dvěma nesložnoma se tretji smeji; ona ogrení vse življenje, ona ogorčí vse ine radosti i prijetnosti, s jednoj besědoj, nesložni narod rije u svojem vlastnom oserčju. Pri slogi jošter nijeden narod nije poginul, ona je, ne rědko, učinila iz maloga i slaboga velik i slaven narod, ona je mnogi veliki kakor prah po větru raznesla. Jer neprijatelj se samo toga podstupi i loti, o kterom vě, da je od iznutra raztergan, omedleven i gnjilov; onega se pak bojí, onoga u pokoju pustí, o kterom vě, da je složen, moćen i čverst. Narodna nesloga je narodno samoubojstvo; mali pa složni narod je že ne rědko premagal velikoga pa nesložnoga. Narod lahko zadenu mnoge hude nesreće, kužne bolezni, morija, slabe lětine, dragota, glad, lakota zguba u vojskovanju, tergovanju, dà zguba svobode i dežele, pa njegova naj veća nesreća je znotrajno razdroblenje i razkolništvo, tēm narod sam sebi kopa bližnji grob, do kteroga se sam koplje, iz kteroga već ustati ne može. Ako ti je tvoj narod mil, ne budi sebičen (selbstsüchtig), sleči iz sebe samoljubje i škodljive strasti, i okradi se s narodnostju i slogoj; obětuj narodu, da mu ohraniš jedinstvo, rajše svoju vlastnu pravicu i premoženje, dà — ako bi bilo potřeba, jošte svoj vlastni život. Narod sastoji iz pojedinih ljudi; mudrost pojedinih ljudi je mudrost naroda; čim već je premožnih, korenitih i složnih sinov: tēm premožnejši, korenitejši i složnejši je narod. Na proti tomu, ako se u narodu ukazuju povsuda nesloga i nesklad, prepiri i stranke: to je znamenje, da te narod dozrěva k sužnosti i pogubi, da nije vrěden stati med narodi; on sam sebi kova železje, verige, na vlastne noge i meč na vlastni vrat“. Str. 120. „Sežimo vsaki v svoje persa i podajmo si ruke, da se smirimo i složimo“.

* Iz Domačal 22. listopada 1860. — Σ. Že precej časa ni bilo ne slišati, ne brati o učiteljskih shodih, kakor so povsod zapovedani; naj je toraj meni dovoljeno kaj o našem povedati, ktereга smo 5. listopada v Rožece imeli. Ko sem tje šel, sem se gredé spomnil tajistega shoda, ktereга smo 8. oktobra 1857, toraj že pred 3 leti ravno tam imeli. Prišlo mi je na misel, da so tedaj še nazoči bili visoko častiti gosp. Rudmaš — Bog jim daj dobro! — tedajni c. k.

šolski svetovavec in nadzornik ljudskih šol, njih iskren prijatelj, pa tudi posebno učiteljev, kateri so se mu kakor otroci svojemu očetu, zaupljivo bližati smeli. Kako pazljivo smo poslušali letega izvedenega šolnika, ko so nam svoje misli in zvednosti o podučevanju otrok, posebno o računenju iz glave pravili. Kaj veselo jih je bilo poslušati. Zdaj pa je njih jezik omolknul, oči, iz katerih ste se svetile ljubezen in prijaznost, posebno do slovenskega roda, so vgasnile in njih kosti, ki so se mnogo trudile za blagor domovine, že počivajo 3. leto v hladni zemlji, — naj počivajo v miru! — S takimi in enakimi mislimi sem dospel v Rožek, naj se vdeležim letošnjega učiteljskega zbora, katerega naloga je bila, se posebno pomenkovati o tem:

„Kako naj se vtemelji družtvo in matica, da bi se oskerbovali onemogli in stari učitelji, njih udove in zapuščeni otroci“.

Se vé, da je ta predlog vsem, posebno učiteljem dopadel, kakor tudi pravila, po katerih je letó družtvo že drugokrat osnovano in od našega visokovrednega knezoškofjstva povsod nasvetovano. Zakaj, kakor se je že mnogokrat reklo, in kakor vsi učitelji sami dobro spoznajo in čutijo, da marsikteri učitelj in žena njegova s strahom mislita, kaj bode tedaj, kedar bo mož in oskerbnik večkrat velike družine onemogel, ali pa umreti moral? Kdo bo skerbel za ubogo vdovo in otročiče njene? Si za čase potrebe kaj prihraniti, je dro malokteri učitelj v stanu, in veliko jih je, ki se srečne štejejo, da le s svojimi dohodki sebe in svojo družino pošteno preživljati zamorejo. In te ravno kar vesele okoljščine učiteljev so bile uzrok, da so vsi nazoči spoznali dobroto takega družtva, vendar so pa tudi vsi svojo misel izrekli, da jim težko pada tudi le ene goldinarje v matico takega družtva plačevati, dokler se stanje učiteljev ne zboljša. Povedali so pa, kako jim večidelj gre. Res, zapovedano je, vsak učitelj bi imel vsaj 200 gld. letnega plačila imeti, in na to bi se imelo posebno pri vpeljanju novih šol in vredovanju mezde učitelja gledati. Leti 200 gld. imajo se vzeti iz tako imenovanih dohodkov dotičnega kraja sploh, namreč kar verže učnina, mežnarija, polje, obrest od kapitalov in priklad dotične srenje. Ako je pa vse to premalo, bi imela šolska matica pomagati. Da pa srenjam in matici to ni treba, se večkrat pred imenovani dohodki tako dolgo prerajtujejo in skoz povečevavno steklo gledajo, da učitelj 200 goldinarjev gotovih na papirju, če ravno ne v žepu ima. Britko so tudi tožili učitelji, kaj morajo vse prestati, prej da do kervavo zasluženega plačila pridejo; zakaj povsod je dro dosti takih zanikernih plačevavcov, kateri svoje dolžnosti nikoli prostovoljno ne storijo, temveč vselej na silo čakajo. Kolikokrat mora uhogi učitelj, ki se je vso leto vkvarjal, ostro tirjati, koliko grenkih zraven požreti, koliko potov storiti in koliko pismenih prošenj do uradnij narediti, bodi Bogu potoženo! Pred da pa nekatere srenje, to je njih predstojniki in tudi nekatere okrajne vradnije to „odioso“

reč v roke vzamejo in učitelju k zasluženemu plačilu pripomagajo, dosti vode po Dravi steče, tačas naj pa učitelj in družina njegova svoje zobe v steno vtakne. Zakaj, če se ne dopolnijo vsi pisarni obredi (Kanzleiformalitäten) od strani učitelja, ne sme za gotovo upati da bo k svojemu prišel. Tako bi se lahko zgodilo, kakor nek znani pisatelj pravi:

— — schreibet nur Gesuche Bis die Antwort kommt, ist dieser
Und spedirt sie aller Orten, Längst ein stiller Mann geworden.

Brunner.

Pa ne smem tudi zamolčati, da je dro slišati, da se znajde tudi takih verlih vradnikov in srejskih predstojnikov, katerim blagostanjo šol in učiteljev prav na sercu leži in kateri tudi radi k temu, kar jim mogoče, pripomorejo. Slava jim!

Kako bi pa bilo tem zgoraj omenjenim žalostnim zadevam v okom priti in pomagati? Mislim lahko, in tudi nazoči duhovni gospodje in učitelji so enako svoje misli in želje izustili. Dosti postav namreč je visoka vlada več let sem o povzdigi šol dala, in kdo bo tajil, ker je jasno kot solnce, da so šole in učitelji po ravno teh postavah proti prej že na visoko stopinjo zaželjene popolnosti prišli? Le ena postava, ali prav za prav, uravnava se še težko pogreša, ta namreč, da bi poberanje šolskega plačila in njegovega odrajtovanja učiteljem slavni c. k. dačni uradi prevzeli. Res je, da, kedar se davki in plačila množijo, nekteri nekoliko pomermrajo ter se kisto deržijo, pa poleg drugih naklad in pripomočkov bodejo ložej tudi k šoli plačevali, da še skorej za to vedeli ne bojo. Učitelji pa bodo z lahkim sercom svojo kvitingo pisali in k dačnim uradam šli po dnarce, po tem pa spet z veselim sercom se vernili k svojemu če ravno težavnemu opravilu, ter tudi lahko k nasvetovani matici plačevali. Ni dvom'ti, da bi bilo tako velikega hujenja od vseh strani konec. In kdo bo tajil, da šole in učitelji ravno tako koristijo ljudstvu, kakor druge državne in deželne naprave, zavolj katerih druge vradnije in uradnike imamo, katerim ni treba svojega plačila posamezno od ljudi poberati. Praša se, ali bi se ne smela prošnja za to tako obče zaželjeno napravo prihodnjemu deželnemu zboru predložiti?! —

Ako ravno nisem jaz prav za prav učitelj, vender mislim, da se n'komur ne bom zameril, če tukaj naznanim priserčne želje, ktere so gospodje učitelji pri zboru v Rožece izustili; Bog daj! da bi se jim pomagalo.

Imam pa še nekaj na sercu, kar namreč zadeva oskerbljenje onemoglih in starih duhovnih gospodov. Vender o tem drugo pot. Za zdaj pa z Bogom! —

* Iz gore sv. Lavrenca na meji nemško-slovenski. P. M. Na. „Slov. Prijatelj!“ žalostno pritožbo, kako da se na mejah med Slovenci in Nemci podučenje v sv. veri pri nekterih ljudéh zavira, lepo zadržanje pa podkopava.

Pervič s tem, da mnogo Slovincov svoje otroke nemškim kmetom v službo daje, predenj so se doma potrebnih molitev in keršanskega nauka naučili, ter se v božjem strahu toliko uterdili, da se za nje bati ne bo, ako nekaj časa na Nemškem ostanejo. Nemci ne bojo otroka po slovensko moliti učili, po nemško jih pa otrok umel ne bo: tudi ga v šolo in cerkev pošiljati koristilo ne bo, kajti na Nemškem so slovenske šole in taka božja služba bela vrana. Taki posli rastejo na telesu, na duši pa vedlijo: nehajo biti Slovenci, predenj so Nemci biti začeli; niso krop ne voda, ampak neka divjačina, katera se težko ali nikoli popraviti ne da.

Poroditelji takih otrok se pa zgovarjajo, da so jih le zato med Nemce dali, naj bi se nemške besede lotili. Res, nemščine se bodo nekoliko lotili, Boga pa menda nikoli več prav poznali. Kar je v mladosti zamujeno, je pri mnogem človeku tudi za vselej zgubljeno. Kaj bo tedaj nemščina otroku pomagala, ako na svoji duši škodo terpi. Po besedah sv. Pavla bo tak otrok za nič, naj bi tudi vse jezike govoriti znal. *Linguae in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus.* (1. Cor. 24, 22.) *Ut omnes catholici sint, non ut omnes germanici fiant, necessarium est.* (Bened. 14.)

Drugič s tem, da se na mejah križema ženijo, takó da prideta dva različnega marna skupaj. Na Slovenskem ni povsod nemške, med Nemci slovenske božje službe pa še menj; in tako se mora vselej en del takega zakona božje službe v svojem jeziku tvegati. Tudi otrokom takega zakona se boljše ne godí, kakor pankerskim in pa unim, kateri so iz po veri pomešanih zakonov rojeni. V takih zakonih zamore le eden — on ali pa ona — otroka učiti; drugi zakonski del mora zavoljo besedne nevednosti molčati. Prigodi se tudi, da se mož in žena prepirata, v katerem marni ali besedi bi otroka učila, zadnjič pa oba podučenje v nemar puščata.

Tretjič s tem, da Slovenci nemškim kupcom svoje domačije prodajajo, kateri zraven nemščine še tudi ptuje šege; navade in ptujo družino med Slovence privlečejo. Po takem raste število Nemcov od dneva do dneva med Slovenci, v cerkvi in šoli se učiteljem delo množi, uspeh pa se manjša, dokler plača vedno le perva ostaja; torej se čuditi ni, da jim serce upada in mnogi učitelji službe popuščajo, ter si svoj kruh drugače služiti mislijo. Za tega delj je razsodba Kerške škofije od leta 1860, štev. 237 pač zlatá vredna, kjer se pravi, da bi tisti poroditelji posebno plačlo učiteljem dajati morali, kateri želijo, da bi se njihovi otroci v slovenski šoli tudi nemško učili; le naj bi ta razsodba tudi za duhovnike na Slovenskem veljala, kajti kakor v šoli se tudi v cerkvi učiteljem delo množi. Je bilo pred prihodom Nemcov v kaki slovenski duhovniji 600 duš, se je sledno nedeljo in zapovedan praznik za 600 duš božja beseda označovala; se pa vseli kakih 15 Nemcov med nje, že terjajo tudi nemško pridigo in keršanske nauke; ako se jim volja dopolni, ter le

eno samokrat v letu nemško propoveda (če še ni zraven tudi slovensko opravilo) se je scer petnajsterim ustreglo, 585 Slovincov pa je brez uka ostalo. Po takem je škoda za cerkev večja, kakor dobiček. Ali hočemo pa tiste Nemce, kateri k nam pridejo, brez uka pustiti? Keršanska ljubezen velevala, vse storiti, kar je mogoče, ako vsega opraviti ne zamoremo, kar je potreba, bi se pa naj le tisto opravilo, s katerim se večji dobiček za sv. vero in keršansko obnašanje doseže. Po drugi strani tudi zdravi človeški um terja, da se mora slednji tistega marna učiti, med katere ljudi se podati misli. Med Slovenci si domačije kupovati in med njimi kruh iskati, njih jezika se pa ne učiti, ter še clo tirjati, da bi se le Slovenci morali zavoljo teh došlivcov in naselnikov nemško učiti, je pa presneto zaničljiva prederznost, katera batine zasluži.*) Tudi slep in gluhi bi moral biti, kdor bi ne spoznal, da so Nemci med Slovenci veliko zmešnjav krivi, kterih nekdanj med nami ni bilo. Le od njih so se Slovenci naučili duhovnike čemerno fekati, resnice sv. katoliške vere pregovarjati, črez pravičnega vladarja se vzdigovati. Ali niso leta 1848 sami Nemci svojega cesarja Ferdinanda v Beču iz njih poslopja pregnali in vojniškega ministra obesili? Kjerkoli so se Nemci med Slovence zmešali, tam je lepa zastopnost v soseskah pomerla, se neka merzlota in meržnja med ljudmi prikazala, nadležni prepiri se pomnožili, (odium suscitavit rixas) kajti Nemci hočejo gospodariti in zapovedovati, Slovenci pa ne ubogati in pravijo: *Dirumpamus vincula eorum, et projecimus a nobis jugum ipsorum*. Pač sam Bog vé, kaj vse še bo iz

*) Pri tej prilležitosti moram tudi jaz nekaj pristaviti. Po več slovenskih farah se bere ob nedeljah in praznikih sveto évangelijsko tudi po nemško, da je le mala peštica Nemcov med poslušavci, kar se godi posebno po farah, kjer so fužine. Je pa na meji veliko far, ki veljajo za nemške, med prebivavci je pa veliko Slovincov, ne samo med posli, temuč tudi med posestniki, ja cele družine so slovenske, — pa nikoli ne slišijo slovenskega sv. évangelijskega. Taka je v št. Martnu pri Belace, v št. Ruprehtu pri Vajnskravi, v Naborjeti, Terbižu, št. Mohornu, v Tigorčah, v Kernskem gradu itd., ja bil sem za kaplana in provizorja skoraj po vseh dolinah Kerške škofije, pa povsod, posebno kjer so fužinarji, žrebljarji in dervarji, povsod sem našel dosti Slovincov. Slišal sem celo to pripovedovati, da fajmošter v Saksenburgu, č. g. Muhič, véasil dervarjem tiste okolice keršanski nauk po slovensko imajo, in to je vsred terdo nemščine! Dobro vem, da za vsakega Slovence ne moremo tirjati slovenskega duhovnika — Slovenec, ki gre na Nemce, naj se nemško uči, pa le to prosimo, da tudi Nemci, ki pridejo med Slovence, se učijo slovenski, ne pa kakor so dozdaj uganjali: poznam jih, ki so 10—20 let med Slovenci, in jedó slovenski kruh prav obilno, slovenske besede pa ne znajo, še le zasmehujejo in zatirajo jo; — le to prosim, da se po farah nemškoslovenske meje, kar se poprej ni vselej godilo, postavljajo duhovniki, ki znajo tudi slovenski; in slednjič še to mislim, da bi prav dobro bilo, ako bi vsi duhovniki Kerške škofije znali slovensko, kar bi se lahko dognalo. Uravnajte le naše glavne, realne, gimnazijalne, bogoslovne in pravdoznanske šole pravilno in pravično, in dobimo duhovnike in uradnike, ki znajo slovensko, da bo le veselje. — A. E.

te ljudske pomešance privihralo? Menda vse drugo, le za našo sv. kat. vero malo ali clo nič dobrega, ako usmiljeni Oče nebeški po svoji neskončni modrosti drugači ne oberne.

Vem, da se ti tukaj omenjeni dogodjaji na ravnost prepovedati ne pustijo in da se med Nemce in Slovence kitajski zid postaviti ne da; pa mislim, da ga treba ne bo, ako duhovni in drugi veliko zmožni možje se ob pravem času in dobri priložnosti z modro besedo tistim ustavljajo, in Nemci več dobre volje kažejo, Slovence kot svoje deželane in brate spoznavati in ljubiti, pa slovenskega jezika spoštovati in učiti se ga.

* Iz Logevěsi. F. B. — Z novim letom Vas preserčno pozdravljam, ter Vam vse dobro, kar Vas more razveseliti, iz serca želim. Ostanem, kakor sem vselej bil, Vam zvesto in prijateljsko udan; ravno s to zvestobo sem pa tudi udan reči, katero Vi s vso svojo serčnostjo in gorečnostjo podpirate. Ne mislite, da sem tudi jaz eden izmed tistih, ki so terstu podobni, ki ga veter semtertje maja, da tudi jaz plajš po vetru obračam, ker se celo leto nisem oglasil, zdaj pa, ko je jel veter od druge strani pihati, tudi svoje usta odprem in svoj glas z glasom zjedini, ki od vseh strani Slovenske zemlje doní. Oh takega kaj od mene ne mislite! Jaz sem molčal, ker nisem imel reči, od katere bi mogel kako besedo spregovoriti; sem pa molčé in tiho Vašega „Prijatla“ in tudi „Glasnika“ prebiral, in me je prav veselilo, kedar sta oba, serčna branitelja slovenščine, možko za njo se potegovala, posebno pa za izobraževanje milega slovenskega jezika v ljudskih šolah resne besede govorila. To me je prav veselilo, in če sem se kadaj s kakim prijatlom od „Slov. Prijatla“ ali „Glasnika“ pomenkoval, sem se preprical, da imata ta dva časopisa prav veliko prijatlov, ki pa, kakor ravno jaz, tudi le bolj na tihem njune zasluge hvalijo, in si tudi prizadevajo brez ropota ravno tisto polje obdelovati, na katerem je po nevtrudljivem prizadevanju omenjenih časopisov slovenskemu ljudstvu že tolikaj žlahtnega sadú prizorilo. Kako bi stalo s slovenščino v naši Koroški deželi, ko bi „Slov. Prijatelj“ in „Glasnik“ na svitlo ne izhajala? Spala bi še terdno spanje, ko bi jo ta dva časopisa ne zbujala. Res je, da so bile dane postave, da se ima v ljudskih šolah v maternem jeziku podučevati; res je, da je naše visokočast. knezoškofijstvo že leta 1851 šolskim predstojnikom in učiteljem ministerijalni ukaz, ki zapoveduje, v katerem jeziku se ima po ljudskih šolah podučevati (glej Currende Nr. 11 leta 1851) na znanje dalo in tudi priporočalo, da bi imeli učitelji v slovenskih šolah v slovenskem jeziku podučevati, vendar so se učitelji ali prisiljeni ali ne, tega nočem razodeti, večidel le starega kopita deržali, in so terdo slovenskim otrokom nemščino, katere učenci še besedice niso zastopili, v glave zabijali. Pravim: zabijali, kajti tako podučevanje res ni drugega, kakor zabijanje. Od vsega nauka so učencem le neke besede v spo-

minu ostale, um in serce pa sta ostala merzla in prazna. Da pri takem učnem načinu dobrega uspeha ni pričakovati, je jasno, kot beli dan. Za tega delj so ljudske šole po Slovenskem tako hirale: če je kak učenec 3—4 leta v šolo hodil, ni znal ne slovenski ne nemški brati ne pisati. Hvala Bogu! da bodo taki žalostni časi za slovenske šole skoraj, kakor upamo, minuli; slovenski učitelji se bodo zdramili, in eni so se res že zdramili ravno po prebiranju „Sloven. Prijatla“ in „Glasnika“, ki sta njim po donašanih spisih oči odperla in jih podučila, kako imajo nauk v šoli osnovati, da bodo njih učenci bolj napredovali. Da s slovenskim podučevanjem v ljudskih šolah že gre na bolje, sem se jaz letoš pri nekterih šolskih skušnjah prav z veseljem pričal. Vidil sem, da jamejo učitelji res v slovenskem jeziku podučevati, in da učenci se tudi lepo učijo; povsod so prav gladko slovensko brali, in kaj lepo in urno tudi pisali. Jaz omenim tu le samo šolo na Gostanjah, tu na gori najdeš prav dobro osnovano slovensko šolo, akoravno je še komaj leto minulo, kar je bil novi učitelj ustavljen, ki slovensko podučuje. Veselje navdaja v taki šoli rodoljuba, ko sliši, kako mali otročiči v svojem maternem jeziku odgovarjajo; britka žalost te pa obide, ko vidiš, kako učitelj, slovenske otroke nemški podučevaje, nič ne opravi. Zato bodo vsi rodoljubi in prijatli prave ljudske omike našemu visokočast. knezoškofijstvu hvaležni za to, da je z novič danem ukazom učiteljem ljudskih šol pot pokazalo, katerega se imajo pri podučevanju glede jezika držati. Res je, da dosihmal učitelji ljudskih šol niso prav vedeli, ali bi nemški podučevali, očitnim postavam naproti, kar so nasprotniki slovenskega jezika tirjali, ali bi slovenski učili prav po postavi, kar pa onim, ki preveč na nemško stran vlečejo, zlo, zlo merzi. To je marsikoga omotilo, da je rajši z nasprotniki našega milega maternega jezika potegnil in tako v šoli z nemškim podučevanjem dragi čas tratil in sebe in učence terpinčil. Zdaj pa vé vsak učitelj, kateri pot ima hoditi, in mu tudi ni treba več se bati nasprotnikov, ki njim bo gotovo uni ukaz knezoškofijstva usta zaperl.

Pri tej priložnosti moram še neke besede zastran društva sv. Mohora spregovoriti. Ker to društvo potrebne podpore ni našlo, je hiralo, in bi se celo razdružilo, ko bi ne bilo predstavljeno na cerkvene tla. Zdaj ono obstoji kot bratovščina in povabivne pisma so bile razposlane po dekanijstvih, da bi se po njih kaj več družnikov pridobilo. Družbinemu odboru naj bodi naznanjeno, da smo mi duhovni res dobili po dekanijah plankete za vpisovanje družnikov. Kar smo mi mogli storiti, smo res storili, mi smo namreč društvo sv. Mohora kot cerkovno bratovščino s kanjcelna farmanom oznanili in jih tudi povabili, naj k tej bratovščini pristopijo. Pa naša beseda ni zdala toliko, kolikor bi bilo želeli; pa bote vidili, da bode bolje, le poterpite še nekaj! Kaj je storiti, da se bode družba tudi kmetom prikupila, da bodo radi k nji pristopovali? Jaz mislim: Začnite pri

malem. Skerbite, da dobi podlago pri ljudstvu. Družba sv. Mohora je posebno za Slovence, za Slovence izdaja podučne bukve, pisane v slovenskem jeziku in duhu. Zdramate po dobro osnovanih slovenskih šolah slovensko mladino, priporočite nji po učiteljih ono bratovščino, darujte nji, kar premorete, od družbe izdanih bukev, naj jih otroci doma svojim staršem beró. Tako boste z otroci vred tudi starše zdramili, da se bodo jeli za družbo bolj marati. Dajajte vsako leto le malo bukvic, pa takih, da jih ljudstvo rado prebira in ki ga v vsakem oziru omikajo, na svitlo: kolikor namreč dohodki pripuščajo. Skerbite, da družina matica (Fond) čedalje bolj raste, da bo mogla družba po času na svojih lastnih nogah stati, da ne bo toliko podpore od družnikov potrebovala. To so moje misli, in povedal sem jih Vam, da jih v družbinem odboru presodite.

△ Iz Dunaja 22. dec. 1860. Zadnji čas je že, da pošljem svoje pismice za 1. list drugega leta. Ne čudi se, dragi moj! da do zadnjega odlašam. Da ti po pravici povem; toži se mi, ker me jezi, da smo ostali z milo svojo slovenščino spet za vratmi, ko so vodili njene sestrice v pisarnice in jih posajali na častne sedeže. Slovenci Dunajski smo storili, kolikor se je dalo; pa ni nič pomagalo. — Tudi tukaj smo „debelo gledali“, ko smo brali v nekem listu tisto skrivno opombico, ktero so bili pritaknili ukazu 8. avg. 1859, preden so ga poslali v Ljubljano. Marsikteri je zaškripal z zobmi, ali nesrečna opombica zato ni zginila. — — Dokler se ne vpelje slovenščina v pisarnice iz pervine vsaj za manjše, pozneje pa za vse reči, ki se ljudem pošiljajo, dotlej je ne bodo čislali tudi po šolah. Za to reč bi se pa morali živo potegniti prvi deželni zbori po Slovenskem, posebno pa zbor Ljubljanski, v prošnji pa povedati tudi čas, kedaj bi se morali početi v pisarnicah (posebno v sodnih) našim ljudem vsi spisi po slovenski pisati. Vem, da porekó naši mlajši rojaki, ki so zdaj vsi v ognju: čemu to? h krati morajo dati vse pravice slovenščini, tudi kakor so jih dali drugim jezikom, ki so nekteri izmed njih manj omikani od našega, in nimajo skoro nikakšne književnosti. — Prijatli, tako smo „moževali“ tudi mi l. 1848; še več smo hteli ondaj imeti, namreč tudi to, da bi si dopisovale tudi vse oblastnije po Slovenskem med seboj le po slovenski; tačas se nam je pa ohladila vroča kerv po britkih skušnjah. — Vsak vé, kako malo urednikov je po Slovenskem še dan današnji, ki bi znali po naše ročno pisati; ročno se pa mora goditi. Naj bi se jim tedaj dalo leto in dan odloga za začetek, da se navadijo tega posla doma sami ob sebi. — Ali vlada bi morala resno zapretiti vsem urednikom. Ni nas strah, da ne bi znali vsi za časa. Takó je ukazoval in odloge dajal tudi Napoleon I. za francozki jezik po vseh deželah, ktere je vplnil. Kako naglo so se učili, pa tudi naučili do malega vsi uredniki po francozki! Kdor se ni naučil, hajd' z Bogom! Za kazenske in manjše reči, za ktere ni treba posebne ročnosti ne

spisovavcu, ne prepisovavcu, tako tudi za „pisma“ (pogodbe itd), ki jih je treba prav po domače pisati, le 1 leto; povabila ali „pečate“ bi morali mahom po naše pisati; zakaj to je kaj laliko. Tako bi imeli — ako bi htela sl. vlada — ysaj v treh letih domači jezik pri vseh oblastnijah, ki imajo kaj z ljudmi opraviti. — Pomislimo, da je med uradniki še veliko veliko starokopitnikov, ki se niso nikoli po slovenski učili, ki bodo spet ukljubovali in moledovali na vso moč, ter pokazili spet vse, ako se jim ne dovoli odlog. Ne prikrivajmo si tudi tega, da je pri nas gospôda že veliko bolj ponemčena, kot n. pr. po Hervaškem, Ogerskem itd.; pri nas so tedaj zapreke veliko več. Ne hodimo spet prehudi, bodimo možki, bodimo pa tudi pravični, pa opravimo, vem da več kot smo doslej.

Še le potem ko bo slovenščina službeni jezik, še le potem, ko bo ljudem kakor mogočna gôspa pismeno zapovedovala, — še le potem jo bodo imeli bolj v čisljih prosti ljudje, — pa tudi učenci, zato ker bodo vidili njeno čast in svojo korist pred očmi. Dokler časti in koristi ne vidijo, res da jim ni skoro zameriti, ako ne marajo nekteri nič kaj za-njo. Kako bi jo radi nekteri tujci v žlici vode utopili, to nam oznanujejo dopisi iz Ljubljane v dveh izvoljenih časnikih Dunajskih (Oesterr. Ztg. pa „Ostd. P.“). Toliko da se oglasi kakšen domorodec v poštem „Wandererju“, berž ga zaskoči in okolje kakor stekel pes tak dopisnik Ljubljanski — samo s tem razločkom, da pes ne laže; tak dopisnik pa laže in kvasi, da bi človek mislil, da ni mogoče tako hudobno in tako neumno lagati, ako ne bi bilo černo na belem. Da smo imeli 18. dec. na Dunaju pri Šperlnu prekrasno besedo na slavo stoletnico slavnemu pevcu hervaškemu, Kačiču-Miošicu, kako je bilo polno, kako so bili posebno mladi gosti veseli in kako se je ugodilo poslušavcom posebno s slovenskim zborom „Naprèj!“ itd. — vse to ste brali menda že po drugih časnikih, ki so jo popisali prav lepo. — Srečno novo leto vsem domorodcom!

* Iz sekovske škofije 30. dec. 1860. — Glej, ljubi moj „Prijatelj!“ Sirota kaplanče v svoji umazani ljuknici za zdaj komaj toliko prostora stakniti more, da tebe vsred zime na duri terkajočega pod streho vzame. Ako bo še dolgo tako, boš, ljubi moj, vendarle moral k sosedu; on ima prostorno hišo in pa toplo odejo. Ja, taka je, pri nas je večidelj ubogih kaplanov pičlo, čeravno ne tako pri kruhu, pa vendar pri mošnji. Ni toraj čudo, da pri nas duhovnikov pomanjkuje. Tudi duhovnik ni čist duh, da bi mogel živeti le od same božje besede; on je človek, in ima duševnih in telesnih potreb, kterim se s prazno mošnjo ne dá zadostiti. Nikar ne sodite, da bi bil nezadovoljen; nisem pri živem Bogu ne, in mislim, da tudi drugi sodelavci v vinogradu Gospodovem niso. Saj vsak dobro pozna

*) Glej „Slov. Glasn.“ 1. dec. 1860.

besede Jezusove: „Kdor hoče moj učenec biti, naj zatajuje sam sebe, naj vzame svoj križ na rame in naj za menoj hodi“. Pa kaj nas duhovne pomočnike vendar naj bolj boli in merzi, je to: da se nam darila za sv. maše in druge duhovne opravila za preživljenje zarajtujejo. „Vreden je delavec svojega plačila“, in „kdor služi altarcu, naj od njega tudi živi“, pravi sv. pismo, in sv. cerkev zaukazuje, da plačilo za duhovno opravilo gre tistemu, ki ga je opravljal: in vendar v naši škofiji ni tako. Na cesarskih farah (Religionsfondsstationen), kjer kaplan tako okoli 150 do 160 gld. a. v. za preživljenje plačati mora, se mu vendar darila za p^ete sv. maše, ki jih opravlja mora, le deloma odrajtujejo, $\frac{1}{2}$ do $\frac{2}{3}$ darila pade v drugi žep. Na farah pa, na katerih duhovniki, tedaj tudi kaplani, le od gospodarstva (od ustanovljenih posestev itd.) živijo, mora sirotek kaplan 3, tudi 4 sv. maše na teden peti, mnogo drugih duhovnih opravil opravlja, in to čisto zastonj, pravijo za preživljenje, in to na farah, katerih nekatere ne stotnjakov temuč tavžente rodijo, kaplančku pa le 55 do 60 gld. n. d. na leto plačila dajejo, in mu le prigodne večidelj pičle prejemke puščajo. In to vse po neki plesnjivi kurendi od leta 1837, katero bi radi od besede do besede podali. Le redki so izjemki. Koliko potem kaplančku v žep pade, da si obleko in tudi kako knjižico ali pa še celo kter časopis omisli, in kako drago nemški kruh pride, je blizo lahko prerajtati. Alite kaplanova jopa je tanjka! — Ravnokar so naš svitli knez in škof razposlali pastirsk list, v katerem kaj ginljivo svojim ljubim ovčicam novo leto vošijo in sopet darove za sv. Očeta prosijo. Posebno pa opominjajo tudi k molitvi in pokori, ker pravijo, da vse, kar nas je že zlega zadelo in kar nam še zmirej proti, je kazen božja zavolj naših grehov in pa zavolj razuzdanosti in nevere, ki ravno v sedanjih časih tako hudo okoli sebe kavstate. Pa ta list je mislim, le v nemškem jeziku tiskan in razposlan, in mislim, da gotovo nikdo ni mislil, da bi ga tudi v slovenskem treba bilo. Kako bodo ga le uné slovenske dušice razumele, ki so, čeravno terdo „slovenske“, vendarle v tej škofiji ostati morale. Kaj niso te dušice pasterki, kakor g. Sekolovski v letošnjih „Novicah“ pravi, ki le ovsenjaka dobivajo,

„ki čeren, čeren je zares
In iz nj' gleda polno res“ (Valjavec).
po domače, „Le zobló potičice
Iz rumene pšenice,
Na sladkem mleku méšene
Vse s cukercčkom potreseno“. (Valjavec)

Društvo sv. Mohora.

* Do danes šteje naša družba 52 dosmertnih in 761 letnih družnikov in družnic.

* Dobila je družba slavivna dva dopisa, eden se glasi takole od besede do besede:

Slavna družba!

Prejel sem pismo slavne družbe ali bratovščine sv. Mohora 24. grudna p. l. in ž njim čvetero bukvic, ki jih je slavna družba v preteklim letu 1860 izdala. Sem jih prebral in smem reči, da mi je bil njih zapopadek prav po volji. Zahvalim se časti vredni družbi za to prijetno darilo in ker želim družbo podperati, ji pošljem tukaj 20 glđ.

Želim, da bi po tej družbi s časoma veliko dobrih in koristnih bukvic med ljudi prišlo, kar bo k pravi omiki slovenskiga ljudstva veliko pripomoglo.

Pozdravim družbini odbor in se podpišem

Vaš

vdani služabnik

Andrej Gollmayr, s. r.
Nadškof.

V Gorici 7. januarja 1861.

Duhovne zadeve.

* Kerška škofija: Čč. gg. so postali fajmoštri: Sumper Jan. v Skočdoljah, Rainer Pavl v št. Ruprechtu na močirju in Majerič Jan. na Kozjem v Brezah. Čč. gg. so prestavljeni: Muden Mat. pride za provizorja v št. Janjž na vinski gori, Wank Mih. za kaplana k sv. Hemi, Stangel Gust. v Stari dvor, Markovic Mat. v kloster Grebenj, Kac Stef. v Tinje, Travn Juri v Podkernos. — Umerl je v Ljubljani Šrajer Sim. penz. fajmošter na Terbišu.

* Goriška nadškofija: V. č. g. Celotti Pavel, bivši namestni vodja (vice-direktor) in spovednik na sv. Gori nad Gorico je stopil v pokoj, in namest njega je izvoljen za namestnega vodja ondotni spovednik č. g. Visintini Franc, č. g. Hladnik Matevž učitelj spodnje realke, in č. g. Bratina Jan. bivši koop. pri sv. Roku v Gorici, sta penzionirana; gg. Konec Jož. biljanski kaplan in Manutti eksposit pri sv. Tomažu začasno v pokoji. — Umerli so: gg. Rudolf And. bivši zač. kaplan vojaške bolnišnice, Ipavec Jern. provizor v št. Lorencu v berdih, in Rounik Pet. eksposit v Zapotoku. R. I. P.!

* Lavantinska škofija: Č. g. Košar Jan. pride za kaplana v šent-Janjž pri Dravberge. Penzioniran je č. g. Šišek Vinc, lokalist v št. Petru pri slovenjem Gradu. Umerl je č. g. duh. svetovavec in fajmošter v št. Jurji pri Celju Merk Karl.

* Teržaška škofija: Č. g. Bonifacio Jak. korvikar v Kopru se je podal v pokoj; na njegovo mesto pride Petronio Franc; za kaplana in učenika pri solnišnicah v Piranu pa pride Petronio Marka, bivši v začasnem pokoji.

* Ljubljanska škofija: Č. g. Breccelnik Jan. se je podal v pokoj, umerl je slavni domorodec Bevk Jožef, šentjurski fajmošter pri Svibni. R. I. P.

Kaj dela politika?

Dva človeka sta, na ktera zdaj vsakdo vesel gleda in nad njima se čudi. Sta sv. Oče Pij IX. in Franc, mladi kralj Neapolitanski. Se ne umakneta ne sili ne oblubi, stojita stanovitno na svojih pravicah. In res začelo se je na Italijanskem preobračati na njuno stran! Pa kaj? puntarji ne bojo mirovali, — prijeli bojo, kakor časopisi pripovedujejo, našo Avstrijo na štirih krajih: Piomentezi pri štirih tednjavah, — Garibaldi okoli Benetk, Türr na Dalmatinskem bregu in Klapka jo bo priropotal iz podunajskih knezovin. Pa Avstrija se znotraj lepo uravnjuje in popravlja, narodom vsem se povračajo njihove pravice in, ako je Avstrija znotraj mirna in zadovoljna, ne bo je premagala nobena puntarska sila. Le to si želimo vsi prijatli naše carevine, da se Avstrija znotraj hitro hitro prerodi in obnovi, in naše dnarstvene zadeve se hitro popravijo in zravnaajo. Svesti smo si, da, kakor hitro se podelijo neogerskim narodom pravice, ki so jih dobili Ogri, kakor hitro se okliče, da so ministri za njih djanje in početje odgovorni, kakor hitro se skličejo deželni zbori, hitro se bo vernilo zupanje in veselje, vernil se bo mir in pokoj, vernila se bo stara ljubezen do Avstrije, vernila se pa tudi bo stara edinost in moč in slava Avstrije. Zatoraj mislim, da veseli vsakega patriota, ki vidi kako presvitli cesar pravične prošnje svojih narodov uslišujejo in spolnujejo. Prišli so Ogri, in terkali — bi rekel — močno in skoraj nespodobno: dobili so vse. Pridejo mirni in pošteni Horvati: dobili so večidel vse. Pridejo ponosni Polaci: dobili so vse. Napravljajo deputacije in prošnje Rusini, Slovaci, Romani, Serblji, Čehi in prej ko ne: dobili bojo vse. Le mi Slovenci tiho za pečjo sedimo, roke križema deržimo in mislimo, da bojo pravice in milosti po sili za nami metali. Ali pa morebiti nas nikjer čevljev ne žuli? — Kar smo 10 let semle po časopisih brali, kar smo po slovenskih krajinah slišali in vidili, vse nam je priča, da nam se je huda in žalostna godila. Zatoraj Slovenci! *vigilantibus jura!* volenti non fit injuria, oglasite se, terkajte in prosite! Pa Bogu bodi potoženo — manjka nam visokih, bogatih in imenitnih gospodov; škoda, da se svetovna in duhovna gospoda za svoj slovenski narod ne poteguje, kakor se godi po drugih deželah. Vendar vsaka sila do vremena, — naše želje, naše pravice bojo scasoma prederle vse oblake, — prederle do svitlega cesarja, ki je vsem narodom svojim oznanil zlati diplom od 20. oktobra 1860. Zatoraj bo „Slovenski Prijatelj“ prihodnjič povedal, za kaj bomo agitirali, za kaj prosili. —